

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ PROGRAMLAR ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE'DEKİ YÜKSEK LİSANS MUHASEBE EĞİTİMİ
MÜFREDATLARININ KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ
VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Meltem ÖZDEMİR

118758010

Dr. Öğr. Üyesi Derya ÜÇOĞLU

İSTANBUL

2020

Türkiye'deki Yüksek Lisans Muhasebe Eğitimi Müfredatlarının Karşılaştırmalı
Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi

Comparative Analysis and Evaluation of Masters of Accounting Curriculum in
Turkey

Meltem Özdemir

118758010

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Derya ÜÇOĞLU .....
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Göksel YÜCEL .....
İstanbul Üniversitesi

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Burcu ADILOĞLU .....
İstanbul Üniversitesi

Tezin Onaylandığı Tarih: 12.06.2020

Toplam Sayfa Sayısı: 83

Anahtar Kelimeler (Türkçe)

- 1) Muhasebe Eğitimi
- 2) Program Dersleri
- 3) Üniversite
- 4) Ders Analizi
- 5) Müfredat

Anahtar Kelimeler (İngilizce)

- 1) Accounting Education
- 2) Program Courses
- 3) University
- 4) Course Analysis
- 5) Curriculum

ÖNSÖZ

Türkiye’deki muhasebe alanına ait yüksek lisans eğitimi hedef alınarak yapılan araştırma, inceleme ve değerlendirme durumu aktarılmaya çalışılmıştır. Üniversitelerin muhasebe eğitim müfredatlarına ilişkin analizler neticesinde elde edilen verilerin içerik analizleri ve sayısal verileri araştırılarak tablolar aracılığı ile kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır.

Muhasebe eğitiminin tarihçesi, tanımı, amacı, önemi, işlevi ve hukuksal yapıları dikkate alınarak dizayn edilen bu çalışmada asıl amaç yüksek lisans eğitiminin ülkemizde uygulanan müfredat yapılarının araştırılması ve analiz edilerek sistematik bir şekilde aktarılmasını kapsamaktadır. Devlet ve vakıf üniversiteleri dikkate alınarak yapılan bu araştırma ve değerlendirme bölümler ile programların sayısal verilerinden oluşmaktadır. Bölüm ve programlar aracılığı ile gerçekleştirilmiş olan değerlendirme boyutu yoğunlukla okutulmakta olan derslerin sayısal verileri, müfredata etkileri ve alana ait okutulan dilin yapısı incelenmiştir. Aynı zamanda programlara ait zorunlu ve seçmeli derslerin durum analizi yapılarak tablolar aracılığı ile aktarılmıştır. İncelemeler ışığında ortak denilebilecek programlarda çoğunlukla okutulmakta olan spesifik 9 ders ve diğer dersler olmak üzere değerlendirme ve çıkarımlar yapılarak araştırmanın daha açıklanabilir hale getirilmesi sağlanmıştır.

Öncelikle tez konusunu seçme aşamasında yetkinliklerimi göz önünde bulunduran, çıktığım bu akademik yolda ışık olan ve ihtiyacım olduğu her an sabır göstererek yardımcı olan, manevi desteğini hiç eksik etmeyen ve her türlü bilgi desteğini ivedi bir şekilde sağlayan sayın hocam, “Dr. Öğr. Üyesi Derya ÜÇÖĞLU’na teşekkürlerimi bir borç bilirim. Çalışmalarım sırasında kaynak aldığım “Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi” ile araştırmaya konu olan “Üniversitelerin” internet sitelerinin güncel verilerini istatistiki boyutta düzenleyen, güncelleyen, emeği geçen tüm çalışanlara teşekkürlerimi sunarım. Tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan sonsuz sabır ve anlayış gösteren çok değerli ve kıymetli aileme özellikle sevgili eşim Bülent ÖZDEMİR’e çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
MUHASEBE EĞİTİMİ	4
1.1. Muhasebe Eğitiminin Tarihçesi	5
1.2. Muhasebe Eğitiminin Tanımı.....	9
1.3. Muhasebe Eğitiminin Amacı ve Önemi	11
1.4. Muhasebenin İşlevleri	18
1.5. Muhasebe Eğitiminin Hukuksal Boyutu	18
1.5.1. Muhasebe Meslek Mevzuatı	25
1.5.2. Meslek Mensuplarının Staj ve Staj Süresinden Sayılan Hizmetleri....	26
İKİNCİ BÖLÜM.....	28
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMU İSTATİSTİKLERİ	28
2.1. Üniversitelerle İlgili Genel İstatistikler.....	28
2.2. Üniversitelerin Gelişimi	31
2.3. Türkiye’de Bulunan Üniversiteler.....	32
2.4. Türkiye’deki Üniversitelerin Bölgesel Dağılımı.....	33
2.4.1. Devlet Üniversitelerinin Bölgesel Dağılımı.....	33
2.4.2. Vakıf Üniversitelerinin Bölgesel Dağılımı	33
2.4.3. Vakıf Meslek Yüksek Okullarının Bölgesel Dağılımı	34
2.5. Türkiye’deki Muhasebe Eğitim Programları	34
2.5.1. Ortaöğretim Düzeyinde Muhasebe Eğitimi	37
2.5.1.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	37
2.5.2. Üniversite Düzeyinde Muhasebe Eğitimi	38
2.5.2.1. Ön Lisans	39
2.5.2.2. Lisans	40
2.5.3. Lisansüstü Düzeyinde Muhasebe Eğitimi.....	40
2.5.3.1. Yüksek Lisans	40
2.5.3.2. Doktora.....	43
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	46

YÜKSEK LİSANS MUHASEBE EĞİTİMİ MÜFREDATLARININ KARŞILAŞTIRILMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	46
3.1. Çalışmanın Amacı.....	46
3.2. Çalışmanın Yöntemi ve Veri Seti	46
3.3. Araştırma Bulguları.....	48
3.3.1. Genel Bulgular	48
3.3.2. Müfredatta Yer Alan Derslerle İlgili Bulgular.....	57
3.3.2.1. Muhasebe / Finansal Raporlama Standartları	57
3.3.2.2. Muhasebe Teorisi	58
3.3.2.3. Mali Analiz.....	59
3.3.2.4. Maliyet Muhasebesi ve Maliyet Analizi	59
3.3.2.5. Yönetim Muhasebesi.....	60
3.3.2.6. Finans	61
3.3.2.7. Muhasebe Bilgi Sistemleri	62
3.3.2.8. Denetim	63
3.3.2.9. Vergi.....	64
3.3.2.10. Diğer Dersler	64
3.3.3. Yurtdışı Programlarla Karşılaştırma	65
SONUÇ	67
KAYNAKÇA	69

KISALTMALAR

AAA:	Amerika Muhasebeciler Birliği (American Accounting Association)
ABD:	Ana Bilim Dalı
AKTS:	Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi
ECTS:	Avrupa Kredi Transfer Sistemi
IFAC:	Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants)
KTO:	Konya Ticaret Odası
MAD.:	Madde
MYO:	Meslek Yüksek Okulu
SGK:	Sosyal Güvenlik Kurumu
SMMM:	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
T.C.:	Türkiye Cumhuriyeti
TFRS:	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS:	Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK:	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TÜRMOB:	Türkiye Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
UFRS:	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
v.b.:	Ve Benzeri
YÖK:	Yükseköğretim Kurumu

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Türlerle Göre Birim Sayıları- 2019	28
Tablo 2: Türlerle Göre Birim Sayıları -2020	29
Tablo 3: 2019 – 2020 Açılan ve Kapanan Akademik Birimlerin Sayısı	30
Tablo 4: 2019 – 2020 Açılan ve Kapanan Akademik Birimler Arası Fark	30
Tablo 5: Üniversitelerin Muhasebe Eğitimi Sayısal Verisi.....	31
Tablo 6: Üniversitelerin Sayısal Dağılımı.....	32
Tablo 7: Devlet Üniversitelerinin Bölgesel Dağılımı	33
Tablo 8: Vakıf Üniversitelerinin Bölgesel Dağılımı.....	34
Tablo 9: Vakıf Meslek Yüksek Okullarının Bölgesel Dağılımı.....	34
Tablo 10: Öğrenim Düzeyine Göre Kadın Erkek Öğrenci Dağılımı	39
Tablo 11: Muhasebe Alanındaki Yüksek Lisans Programlarının Dağılımı	47
Tablo 12: Muhasebe Alanındaki Tezli ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Dağılımı	48
Tablo 13: Muhasebe Alanındaki Yüksek Lisans Program Adları	49
Tablo 14: Muhasebe Alanındaki Yüksek Lisans Programlarının Dilleri.....	49
Tablo 15: Tezli Yüksek Lisans Programlarının Zorunlu ve Seçmeli Ders Sayıları	51
Tablo 16: Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Zorunlu ve Seçmeli Ders Sayıları	55
Tablo 17: Muhasebe / Finansal Raporlama Standartları ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi	57
Tablo 18: Muhasebe Teorisi ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi	58
Tablo 19: Mali Analiz ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi.....	59

Tablo 20: Maliyet Muhasebesi ve Maliyet Analizi ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi	60
Tablo 21: Yönetim Muhasebesi ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi....	60
Tablo 22: Finans ile İlgili Derslerin Programlara Dağılımı	61
Tablo 23: Finans ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi	62
Tablo 24: Muhasebe Bilgi Sistemleri ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi	63
Tablo 25: Denetim ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi	63
Tablo 26: Vergi ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi.....	64

ÖZET

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

1. bölümde, muhasebe eğitiminin tarihçesi, tanımı, amacı, önemi, işlevleri ile hukuksal boyutta bulunan muhasebe meslek mevzuatı ve meslek mensubu adaylarının stajla birlikte staj sürelerinden sayılabilecek hizmet sürelerine yer verilmiştir. Araştırma boyutunda genellikle literatür taraması yapılarak gerekli kavramlar birleştirilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

2. bölümde, Yükseköğretim Kurumu istatistiki verileri sunulmuştur. Bu bilgiler doğrultusunda, üniversitelerin türü; devlet, vakıf, meslek yüksek okulu ayrımı ve toplam program türü sayıları tablolar aracılığı ile özetlenmiştir. Türkiye’de bulunan üniversiteler ve gelişimi hakkında düzenlemelere yer verilmiştir. Ülkemizde bulunan, Devlet (129), Vakıf Meslek Yüksek Okulu (5), Vakıf (73) üniversiteleri ile ilgili analizler yapılarak bölgesel bazda dağılım tablolarına yer verilmiştir.

3. bölüm; yüksek lisans muhasebe eğitim müfredatlarının karşılaştırılmasını ve değerlendirilmesini içermektedir. Çalışmanın amacı, yöntemi, veri seti ve araştırma bulguları bu bölümde yer almaktadır. Araştırma bulguları aşamasında, yüksek lisans program adları, sunulan tezli ve tezsiz programlar, program dilleri, zorunlu/seçmeli ders sayısına ait açıklamalara ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Muhasebe yüksek lisans program müfredatlarında yer alan dersler sınıflandırılarak özetlenmiş ve son aşamada da yurtdışı programlarda sunulan derslerle karşılaştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe Eğitimi, Program Dersleri, Üniversite, Ders Analizi, Müfredat.

ABSTRACT

This study consists of three parts.

The first part includes the history, definition, purpose, importance, functions of accounting education, and accounting professional legislation and the service periods of professional candidates that can be considered as the internship period. The literature review was conducted and the necessary concepts and topics were explained.

In the second part, the statistical data from the Council of Higher Education is presented. Based on this data, the type of universities as government, foundation or vocational schools and the program names/types are summarized. The regulations about universities in Turkey and their development are discussed. Analysis were made on the state (129), foundation vocational schools (5), foundation (73) universities in our country and regional distribution tables were prepared.

The third part consisted of comparison and evaluation of accounting master curricula. The purpose, the method, data set and research findings of the study were also presented in this section. During the research findings phase, explanations and evaluations related to master's program names, thesis and non-thesis programs offered, language of instruction, number of core/elective courses were included. Finally, the courses in the master's of accounting curriculum were classified and compared with the courses offered at programs in other countries.

Key Words: Accounting Education, Program Courses, University, Course Analysis, Curriculum.

GİRİŞ

Muhasebe eğitimi, geçmişten günümüze kadar birçok yeni düzenlemeye ve güncellemeye tabi tutulmuştur. İlerleyen ve hızla gelişen kayıt sistemi ile birlikte, sürekli hareket halinde olan, bu sayede de dinamik bir halde bulunan muhasebe bilim dalı günümüz dünyasında da teknolojik altyapıya ayak uydurarak gerek eğitim sisteminde gerekse çalışma sisteminde verilerini sürekli güncelleyerek ulusal ve uluslararası boyutta yer almaktadır.

Globalleşen dünyada ekonomi, finans, hukuk, vb. bilim dallarıyla da etkileşim içerisinde olan muhasebe bilim dalı, geçmişte, günümüzde ve uluslararası boyutta birçok evrim geçirerek günümüz koşullarına ve teknolojik gelişmelere uyumlaştırılarak hareket ettirilmesi sağlanmaktadır. Güncellenen sistemsel ve hukuki düzenlemeler muhasebe sistemine entegre edilerek eğitim kademesine ve devamı niteliğinde olan çalışma koşullarına adapte edilmeye çalışılmaktadır.

Dinamik ve sürekli etkileşim içerisinde olan muhasebe biliminin temel amacı hesap ve raporlama yetisinin gerekçeleri ve delilleriyle beraber ortaya çıkarılabilmesi, kaynak ve içeriklerle beraber karşı tarafa olan yükümlülüklerin yerine getirilebilmesidir. Asıl amaç resmî belgeler ışığında tutarlı ve güvenilir bir şekilde raporlama sunulmasının kolaylaştırılmaya çalışılmasıdır. Bu durum da eğitim kademesinin önemi devreye girmektedir. Yüksek lisans muhasebe eğitimi, öncelikle Yükseköğretim Kurumu'nun yetki ve hükümleri ile düzenlenmiş olan bir bilim dalıdır. Devamı niteliğinde olan durum, üniversitelerin sadece Yükseköğretim kurumunun düzenlemiş olduğu yönergelerle sınırlı kalmayıp, kendi çatısı altında hazırlamış olduğu kurallar bütününe de uyum sağlaması amaçlanmaktadır. Üniversitede bulunan akademik bölüm ve programlar da bu yapıya uygun şekilde hareket etmekle mükelleflerdir.

Araştırmaya konu olan muhasebe eğitiminin tarihçesi, tanımı, amacı, önemi, işlevi, hukuksal boyutta irdelenen meslek mevzuatı ve hizmetten sayılan staj süreleri eğitimin niteliği, meslek adaylarının ve meslek mensuplarının yüksek lisans kademesinde olan bölüm ve programlarına bağlı yönergeleri bulunmaktadır. Bu

yönergeler doğrultusunda sadece muhasebe eğitimi kademesinde kalmayıp mesleki yapısı ve mevzuatlara ilişkin bilgilerle de desteklenmiştir.

Yükseköğretim kurumunun istatistiksel verilerinden yararlanılarak elde edilen bulgular neticesinde türlerine göre üniversitelerin akademik birimlerinin devlet, vakıf, meslek yüksek okulu ayrımı yapılmıştır. Elde edilen bu sayısal veriler neticesinde; sanatta yeterlilik, üniversite, yüksekokul, enstitü, meslek yüksek okulu, fakülte, araştırma ve uygulama merkezi, doktora programı, bilim dalı, yüksek lisans programı, bölüm, program ve anabilim dalı olmak üzere 13 tür listelenmiştir. 2019-2020 dönemlerinin raporları dikkate alınarak açılan ve kapanan programlar karşılaştırılmıştır. Üniversitelerin sayıları dikkate alınarak yapılan bu kısımda devlet ve vakıf üniversitelerinin alana ait bölüme sahip olup olmadıkları incelenmiştir. Yapılan inceleme sonrasında devlet üniversitesinde 36 bölüme, vakıf üniversitelerinde ise 13 bölüme toplamda 49 bölüme rastlanmıştır. 12 farklı isimde program olduğu saptanmıştır. Bu programlar; muhasebe, muhasebe denetim, muhasebe finansman, muhasebe finansman ve bankacılık, muhasebe ve denetim, muhasebe ve finans, muhasebe ve finansman, muhasebe ve uluslararası raporlama, muhasebe-finance, muhasebe-finance, uluslararası raporlama ve analiz, uluslararası raporlama ve denetimdir. Toplamda yukarıdaki program isimlerine ait 79 sayısal veri elde edilmiştir. Bu programlara ait devlet üniversitesinde 51, vakıf üniversitesinde 28 sayısal veriye ulaşılmıştır. Dil yapıları incelendiğinde toplamda 79 programa ait, Türkçe 74, Türkçe ve İngilizce 3, Türkçe, İngilizce ve Almanca 2 olarak araştırma sonucu elde edilmiştir. Ayrıca analizde üniversitelerin 2020 bölgesel verileri incelendiğinde; devlet 7 bölge 129, vakıf 6 bölge 73, meslek yüksek okulu 2 bölge 5, olarak araştırma bulgusu elde edilmiştir.

Türkiye’de bulunan muhasebe meslek eğitim programlarının kademeli olarak araştırması yapılarak gerekli kanun ve mevzuatlarla açıklanmıştır. Araştırmanın ana konusu dikkate alınarak yüksek lisans eğitiminin tanımı, açıklamaları, kredi yükümlülükleri, tezli/tezsiz ayrımı ve program tamamlama süreleri Yükseköğretim Kanunu hükümleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Muhasebe eğitiminin yüksek lisans boyutunda incelendiği, değerlendirildiği ve karşılaştırıldığı ve bu tezin asıl amacının anlatılmaya çalışıldığı konu aşağıdaki şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Derslere ilişkin açıklanan müfredat listelerinde, tezli/tezsiz programlar dikkate alınarak, devlet/vakıf ayrımı yapılmıştır. Devamında programlara ait zorunlu/seçmeli dersler ve toplam sayıları analiz edilmiştir. Araştırmaya konu edilen dersler; muhasebe/finans raporlama standartları, muhasebe teorisi, mali analiz, maliyet muhasebesi ve maliyet analizi, yönetim muhasebesi, finans, muhasebe bilgi sistemleri, denetim, vergi ve diğeri adı altında birleşen toplam da 9 ders ve diğeri adı altında toplanan dersler ayrıntılı olarak analiz ve değerlendirilmeye tabii tutulmuştur. Elde edilen bulguları toparlayabilmek için müfredat listelerinin ders içerikleri incelendiğinde aynı alanda ve aynı konuda olmalarına rağmen farklı isimlerde açılması zorluk yaratmıştır. Bu sebeple tezli/tezsiz program ayrımına dikkat edilerek sınıflandırılmaya çalışılmıştır.

Tüm bu veriler sonucunda elde edilen bulgular açıklamaları ile birlikte tablolar yardımıyla değerlendirilmiş ve araştırmaya konu olan ders isimleri ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda önemlilik arz eden derslere ait gerekli düzenlemeler yapılarak, konunun buradan devam edilip “doktora” kademesinde araştırma yapılabilmesine imkân tanınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE EĞİTİMİ

Türkiye’de muhasebe eğitiminin temelini teşkil eden "Mekteb-i Mülkiyeyi Şahane" 1868 yılında kurularak muhasebe alanında ilk eğitimin gerçekleştirilmesine ve mesleğe ilişkin okullaşma oranının artmasında büyük katkılar sağlamıştır. Devamı niteliğinde olan bir diğer okul ise "Hamidiye Yüksek Ticaret Mektebi"dir. Tarihsel olarak muhasebe eğitiminin ikinci okulu olarak adlandırılan bu eğitim merkezi 1883 yılında eğitim-öğretim faaliyetlerine başlamıştır. (Özdoğan çalışması, (Ülkü ve Gökgöz, 2013, s.43)).

Muhasebe eğitimi veren kürsülerin oluşturulma süreci Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra ortaya çıkmıştır. Özellikle 1960 yılından sonra muhasebe alanında verilen eğitimin önemi artarak bölümle ilgili okullaşma oranı hızla artmıştır (Beyazıtli çalışması, (Ülkü ve Gökgöz, 2013, s.43)).

Muhasebe alanına ait ilk okullaşma durumları dikkate alındığında oldukça eski dönemlerden başladığını görmekteyiz. Bu durum Cumhuriyetin ilanından sonra daha da önem kazanmıştır. Muhasebe eğitiminde asıl amaç kişiye mesleğin gerektirdiği bilgi ve yeterlilikler ışığında tecrübe kazanmalarının önünü açabilmektir. Gereken teorik yapı, bilgi ve tecrübe müfredat yapılarında yer alan dersler ile birlikte öğrencilere kazandırılmaktadır. Mesleğe ilişkin bilimsel yeterlilik boyutu ele alındığında Türkiye’de ve uluslararası arenada standartlar ile düzenlenmiştir. Eğitim kalitesinin ölçülebilir olduğunu ders programlarına ait bilimsel kurallarla karşılanıyor olması ölçme ve değerlendirme aşamasında önemli bir kriter olarak gösterilebilir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007, giriş bölümü, para.4).

Muhasebe sadece belirli verilerin kaydedilmesi, sınıflandırılması, yorumlanması veya kanuni mevzuat çerçevesinde bilgiyi hazırlamaktan ziyade, aşağıdaki açıklamalar doğrultusunda karşımıza çıkan bir sistemdir. Bu durumda muhasebe işletmenin içinde bulunduğu çevredeki değişimlerden doğrudan etkilenen ve kendini sürekli yenileyen bir bilgi sistemidir. Bu sistem içerisinde sadece muhasebe bilgisi yeterli olmayıp, iktisat, maliye, hukuk, işletmecilik gibi bölümlerle de

muhasebe mesleği elemanlarının yukarıdaki sayılan bilimlerle de alakadar olması ve yeterli bilgiye sahip olması önem arz etmektedir. Bu nedenle muhasebe eğitimin amacı muhasebe bilgisinin kazandırılmasının yanında, bu bilgileri yorumlama, tetkik edebilme, sorun çözümlene, karar alma, raporlama kısacası çok yönlü olarak bilgiyi kullanmasına yardımcı olacak diğer yöntemlerden de yararlanması beklenmektedir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007, s.117).

1.1. Muhasebe Eğitiminin Tarihçesi

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim; Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri olmak üzere üç safhada incelenebilir. Selçuklular döneminde Ahilik adıyla yürütölen mesleki eğitim, Osmanlılar döneminde Lonca ve Gedik adları altında gerçekleştirilmiştir (Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, 2015). On dokuzuncu yüzyılın ortalarına ulaşıldığında Osmanlı İmparatorluğu güçlü bir devlet muhasebesine sahip olmakla birlikte, sanayileşmede Avrupa’nın gerisine düşölmüş olunması nedeniyle işletme muhasebesinde kayda değer bir varlık göstermiyordu. Tanzimat’la çağdaşlaşma çabaları toplumsal kurumların yenilenmesine yavaş da olsa imkân vermeye başlamıştı. İlk ticaret kanunu, Kanunname-i Ticaret adıyla 1850 yılında yayınlanmıştır. 1807 tarihli Fransız Ticaret Kanunundan adapte edilen Kanunname-i Ticaret çift girişli (tarafli) defter tutmaya yönelik hükümler ihtiva etse de gelişmemiş ticaret ve sanayi hayatında henüz böyle bir ihtiyaç bulunmuyordu (Karataş, Yücel ve Adiloğlu, 2020, s.74).

Okullar yapısal olarak orduya veya devlete eleman yetiştiren bir donanıma sahipti. Mevcut özel eğitim kurumlarında ise kısıtlı sayıda da olsa ticaret hayatına ve muhasebeye yönelik dersler veriliyor, ancak bunlar yüzeysel kalmakta olup, ticari hesap düzeyinin ötesine gitmemekteydi. (Karataş, Yücel ve Adiloğlu, 2020, s.74).

Tanzimat Fermanının ilanını müteakip meydana gelen yeni düşünce etkisi ile birlikte eğitim sisteminde de yenileşmeye ve düzenlemelere gidilmiştir. Eğitim alanında atılan yeni adımlarla birlikte okullaşma ve kurumsallaşma oranının hız kazandığı bu döneme önemli ölçüde vurgu yapılmaktadır. Bu neticede faaliyete başlayan eğitim kurumları Türk eğitimi sisteminde başlangıç noktası seçilerek yol gösterici nitelikte olabilmesi amaçlanmıştır. Güncel döneme bakıldığında

Ülkemizde faaliyet gösteren köklü eēitim kurumlarının da Tanzimat fermanının getirdiēi yeniliklerin temelleriyle oluŖup varlıēını günümüz sisteminde de koruduēu görülmektedir (Sakaoēlu alıŖması, (BaŖkan ve ay, 2019, s.178)).

Eēitim sisteminin kurulmasındaki ilk temel hukuki hareket Cumhuriyetin ilanından yaklaŖık bir yıl sonra, Tevhit-i Tedrisat Kanunu'nun kabulüdür. Bu kanuna ait kısa aıklamalar Ŗu Ŗekildedir; "ēretimin BirleŖtirilmesi Yasası" anlamına gelen bu düzenleme 3 Mart 1924'te kabul edilmiŖ, okulların bütünü Millî Eēitim Bakanlıēı'na baēlanmıŖtır. Geen yıllar itibarı ile eēitim sistemine ait düzenlemeler devam ettirilip 1926 yılında "Maarif (Milli Eēitim) TeŖkilatı Hakkında Kanun" ıkarılmıŖtır. Kanun bugünkü okul sistemimizin omurgasını oluŖturmuŖ olup, ilk ve orta derece eēitim kademelerinin yapısal boyutları ve hareket noktaları sistemli bir Ŗekilde belirtilmiŖtir (Genoēlu, 2009, s.32).

Cumhuriyet döneminde Türkiye ekonomisinin Ŗekillendirilmesinde iz bırakan İzmir İktisat Kongresi'nin eēitim sistemine iliŖkin tavsiyeleri arasında, okullara yeni bir yapı ve kapsam kazandırması bulunmaktadır. Bunun iin önemli bir adım olarak; bilginin yalnız kitaplardan deēil, bunun yanı sıra gerek tecrübe ve gözleme dayalı olarak da kazanılabilmesi vurgulanmıŖtır.

Muhasebe alanında dolayısı ile ticaret hayatında önemlilik arz eden kanunlardan birisi de 1926 yılında yrrlēe giren Ticaret Kanunudur. Bu kanun sayesinde muhasebe hesaplarında dönemsellik ilkesi ile envanter, bilano ve kr zarar tablolarının düzenlenmesi gibi hususlar da alıŖma hayatına girmiŖtir. Bu kanun neticesinde elde edilen yeni verilerin alıŖma hayatına entegre edilebilmesi iin eēitim müfredatlarında da yer verilmesinin n aılmıŖtır.

Bu dönemle ile birlikte yeni Türk harflerinin muhasebeye intibakı ile muhasebeye iliŖkin tecrübeler, defterler ve kayıtlar devrim geirmiŖtir. Bu düzenlemeler 1940'lı yıllarda sona ermiŖtir (Güvemli alıŖması,2001, Erserim, 2016, s.71)).

Eēitim sisteminde Yksekēretim iin devrim niteliēi taŖıyan Cumhuriyet'in ilanından sonraki dönemde yer alan eēitim sistemi iin önemli bir koŖul teŖkil eden niversite reformu 1933 yılında gerekleŖmiŖtir. Bu reform ile birlikte Dar-l

Funun kurumu, Üniversite haline getirilerek değiştirilmiştir. Dar-ül Funun'un üniversite şeklini almasıyla birlikte birçok yenilik yükseköğretim sistemine entegre edilmeye çalışılmıştır. Reformla birlikte hız kazanan bu yenilikler şu şekildedir; ilk olarak, İstanbul Üniversitesi'ne bağlı 1936 yılında İktisat Fakültesinin hazırlanarak eğitim sisteminde yerini almıştır. Cumhuriyet'in kuruluşundan 1941 yılına kadar devam eden evrede muhasebe eğitim sisteminde yapılan düzenlemeler ve kurulan okullar şu şekildedir; İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu, Siyasal Bilgiler Yüksek Okulu ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'dir. Yıllar dikkate alınarak oluşturulan mezun olan öğrenci profilleri incelendiğinde, 1927-1928 döneminde 65 öğrenciyken, ilerleyen yıllarda artarak devam ederek 1940-1941 döneminde bu sayı 257'ye ulaşmıştır. Ayrıca yıllar itibarı ile muhasebe eğitimi sadece yükseköğretim kurumlarında verilmeyip bunu destekler mahiyette olan sistemde bir alt kademede yer alan ticaret okulları ve ticaret liseleri de bulunmaktaydı. Bu okullarda okuyan öğrencilerin mezun profilleri ve yılları şu şekildedir; ticaret orta okulları adı altında 1927-1928 yıllarında 69 öğrenci mezun olmuştur. 1940-1941 yıllarında mezun sayısı artarak 230 öğrenciye ulaşmıştır. Ticaret liselerinde 1932-1933 dönemine ait 100 öğrenci mezun olmuştur. 1940-1941 dönemlerine ait bu sayı artarak 160 öğrenciye, 1944-1945 dönemine ait mezun sayısında tarihi ve ülkenin içinde bulunmuş olduğu mevcut durumların kötü olmasına rağmen 400 öğrenciyi meslek elemanı olarak mezun etmiştir. (Güvemli çalışması, 2001 (Güvemli, Aytulun ve Şişman, 2013, s.33-34)).

1940-1950 dönemleri incelendiğinde muhasebe eğitimi veren okulların sayısının da artış gözlenmiş, İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye'ye gelen Alfred Isaac'ın muhasebe düşüncesinin çağdaş anlayış içinde gelişmesine katkısı olmuş, bu dönem içerisinde çıkarılan vergi kanunlarındaki (1949) değişiklikler muhasebe uygulamalarına önemli ölçüde etki etmiştir. Ticaret Kanunu ve vergi yasalarının tercüme edilerek muhasebe eğitim sistemi içinde yönlendirilerek öğretilerin kitap haline getirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır (Güvemli çalışması,2001, Erserim, 2016, s.71)).

1950 yılında yürürlüğe giren Gelir Vergisi ve Vergi Usul Kanunlarının, 1956 yılında yürürlüğe giren 6752 sayılı Ticaret Kanunu'nun, muhasebe ve muhasebe eğitimi konusunda önemli gelişmelere ışık tuttuğu görülmektedir. 01.01.1972 tarihinden itibaren Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Tekdüzen Muhasebe Sistemi (07.07.1971 gün ve 7/2767 sayılı Kararname ile) uygulamaya konulmuştur (Sevilengül çalışması, 2000, (Demirel ve Altınay, 2019, s.83)). Böylece Türkiye'de ilk defa bir tekdüzen hesap planı mantığına sahip bir hesap planı kullanılmaya başlanmıştır (Demirel ve Altınay, 2019, s.83).

Türkiye'de muhasebe kurallarının hukuk normu halinde önce Fransız, daha sonra da Alman etkisinde geliştiği ve Kara Avrupası geleneğine dâhil olduğu belirtilmelidir. Daha önceden de belirtildiği üzere 1957 yayımlanma tarihli Türk Ticaret Kanunu ve 1961 yayımlanma tarihli Vergi Usul Kanunu uzunca bir zaman muhasebe uygulamalarını şekillendirmiştir (Arıkan çalışması, 1996, (Demirel ve Altınay, 2019, s.83)). Bu yasal düzenlemelerin Alman etkisi ile oluşturulduğu da unutulmamalıdır. Bu nedenle kanunlarla şekillenen muhasebe, kanunların kaynağı olan Alman ekolüne yatkınlığı da beraberinde getirmiştir (Demirel ve Altınay, 2019, s.83).

Muhasebe eğitimi için de büyük önem arz eden kanunlardan Sermaye Piyasası Kanunu 1982 yılında yürürlüğe girmiştir. Böylelikle açık ve güvenilir bir sermaye piyasası oluşturarak tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunması, düzenlenmesi ve denetlenmesi sağlanmıştır. Sermaye piyasalarının denetim fonksiyonlarını belirli standartlarla yapabilmeleri için Sermaye Piyasası Kanunu'na bağlı kuruluşların Standart Hesap Planı'na sahip olması gerekli hale gelmiş ve bu doğrultuda 1989 yılından itibaren bu hesap planını kullanma ve mali tablolarını ile denetim raporlarını yazılı basında yayımlamak zorunda bırakılmışlardır. Sermaye Piyasası Kurulu ülkemizde halka açık şirketlerin 2005 yılından itibaren de UFRS'ye uygun mali tablolar düzenlemesi yönünde karar almıştır.

Muhasebe Sisteminin artık uluslararası piyasalarda yeterli olmaması ve küresel ekonomiye adapte olabilmek için daha sistemli ve uluslararası muhasebe

standartlarına da uygun bir hesap planı üzerinde çalışılmış ve bu doğrultuda 01.01.1994 yılı mali takviminden başlamak üzere 1.Nolu tebliğ ile ‘‘Tekdüzen Hesap Planı’’ uygulama koyulmuştur. Bunu daha sonraki tarihlerde çıkarılan 2, 3, 4 No.lu tebliğler ile uygulamaya ilişkin bazı değişiklikler yapılmıştır.

Günümüzde kamu ve özel sektör tarafından uygulanan hesap planları, mali tablolar ve finansal raporlar Tekdüzen Hesap Planı çerçevesinde kullanılmaktadır. Bu durum, Muhasebe eğitimine de entegre edilerek aynı şekilde yansıtılmaktadır.

1.2. Muhasebe Eğitiminin Tanımı

Genel itibarıyla eğitim kişinin doğum anından başlayıp hayatı boyunca sürekli etkileşim de olan dinamik bir olgudur. Bireyin gelişmesine katkı sağlayan yetenek, ilgi ve algılarına göre şekillenip ahlaki/kültürel davranışlarına yön veren yaşamını idame ettirmesine yardımcı olan bir durumdur. Kişinin bireysel anlamda kendini geliştirmesiyle kalmayıp, yaşamını devam ettirdiği süre boyunca toplumsal kurallara da riayet edip çevresine uyumlu hale gelme hali olarak da tanımlanabilir. Kişisel eğitimin yansısı asıl bu aşamada söz edilmesi gereken durum okuldaki mesleki eğitim boyutudur. Toplumsal yaşantımızın her aşamasında ihtiyaç duyulan vasıflı ve kalifiyeli teknik elemanların yetiştirilmesine olanak sağlayan gerekli ve yeterli düzeyde bilgilerin ve becerilerin öğretildiği eğitim çeşididir. Bu bağlamlar dikkate alındığında mesleki eğitimin asıl amacı toplumsal menfaatler göz önünde bulundurularak mesleki yeterliliklere sahip ara insan gücü yetiştirmenin önünü açabilme durumudur. Mesleki eğitim kapsamında da kademeli olarak yer alan muhasebe eğitiminin, temelde ortaöğretim seviyesinde başlayıp lisansüstü seviyesine kadar devam ettirildiği gözlenmektedir. Bu durumda ortaöğretim seviyesinde başlatılan muhasebe eğitimi gerek teorik konu bağlamında gerek ise mesleğe karşı önemlilik arz eden staj eğitimi bağlamında mesleki bilgi ve tecrübeler ışığında öğrencilere çeşitli yetkinliklerin kazandırılmasını ifade etmektedir (Demir çalışması, (Kutlu ve Öztürk, 2015, s.2)).

Eğitim kavramı yukarıda bahsedildiği üzere çok geniş bir yelpazede yer bulmaktadır. Her şeyin öğrenilerek hayatımıza entegre edildiği toplumsal hayatta eğitiminde çeşitli öğrenme metotlarıyla yaşamımıza adapte edildiği

gözlenmektedir. Eğitimin formal ve informal olmak üzere çeşitleri mevcuttur. Formal eğitim kıstasları dikkate alındığında hayatımıza planlı olarak aldığımız isteyerek ve bilinçli bir şekilde davranışlarımıza yön vermesine olanak sağladığımız örgün ve yaygın eğitimden oluşmaktadır. Örneğin; Araştırmaya konu olan muhasebe eğitiminin yüksek lisans eğitim türü formal eğitimdir. İnfomal eğitim ise, belirli bir plana bağlı olmayan içinde bulunduğumuz topluluklardan kısaca gözlem ve taklit yoluyla kazandığımız durumları ifade etmektedir.

Muhasebe teriminin ortaya çıkışından günümüze kadar birçok kişinin çeşitli tanımları olmasına rağmen en yalın haliyle; hesap, hesaplama ve hesap işleriyle uğraşma başlığı altında birleştiklerini görmekteyiz. Sözlükte hesaplama, karşılıklı hesap görme, hesap işleriyle iştigal etme olarak ifade edilen muhasebe terimi geniş bir anlama sahiptir.

Bu durumda, kapsamlı olarak değerlendirdiğimizde muhasebe, kurumların mali nitelikli işlemlerini dikkate alır. Sonrasında işlemlerin kayıt altına alınabilmesi, sınıflandırma yapılabilmesi ve sonuç aşaması olarak finansal tablolar aracılığıyla sunulabilmesine olanak tanıyan bir bilim dalıdır. Çıkarımlarının çoğunu sayısal verilere dayandıran bu bilim dalı aslında farklı bir lisan niteliğinde olup, literatürde “işletmenin dili” olarak belirtilmektedir (Dinç ve Kaya çalışması, 2006, (Dinç ve Abdioğlu, s.158)).

Muhasebeye eğitiminin asıl amacı toplumsal olarak yararlanabilmek adına meslek elemanı yetiştirmektir. Yetiştirilen meslek elemanlarının istihdam durumları çeşitli sektör ve firmalar aracılığı sağlanmaktadır. İstihdam sağlanan Bir diğer değerlendirme ise, işletmeler açısından daha çok varlık ve kaynaklar olarak nitelendirilmiş olmalarıdır. İşletmelerin bünyesinde bulundurdukları varlıkların ve bu varlıklara ulaşabilmek için kullanılması gereken kaynakların değişim yaratabilme potansiyeli olan paranın değerini bununla birlikte muhasebenin işlevsellik boyutu olan kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve bunların sonucunda raporlar oluşturarak analiz yapmak, yapılan analizi değerlendirip karşılaştırmak amacı ile çıkarımda bulunan bir bilgi sistemidir (Benligiray, Cemalcılar ve Sürmeli, 2009, s.9).

Muhasebe eğitiminden yola çıkılarak yukarıda açıklanan hem eğitimin yalın halinden hem de mesleki eğitimin bir dalı olan ve muhasebe eğitiminden bahsedilmiştir. İşletmeler açısından alınan eğitimin hangi düzeyde olduğu göz önüne alınarak elde edilen mesleki eğitim kazanımlarının toplumsal menfaatler de göz önünde bulundurularak öğrencilerin almış oldukları eğitim sonunda istihdam olanaklarının üzerinde durulmuştur. Bu bağlamdan hareket ile ortaöğretimden başlayıp üniversiteler aracılığı ile devam eden meslek kazandırma amacı güden durumlar dikkate alınmıştır. Bu tezin araştırma konusunda da geniş yelpazede yer verilen muhasebe eğitiminin yüksek lisans kademelerinin bölüm ve program yapıları müfredatlar aracılığı ile geniş çerçevede incelenmiştir ve muhasebe eğitiminin her aşamada ki meslek eğitiminde olduğu gibi kendi kavramsal çerçevesinde oldukça önemlilik arz ettiği tespit edilmiştir.

1.3. Muhasebe Eğitiminin Amacı ve Önemi

Ülkemizde lisansüstü eğitim, 1960 yıllarının sonlarına kadar yüksek lisans aşaması olmaksızın, sadece doktora programı şeklinde devam ettirilerek 3-4 yıllık lisansüstü eğitimle usta-çırak benzeri hoca-asistan ilişkisi esasına göre yürütülmüştür. 1970'lerden itibaren lisansüstü eğitimde “yüksek lisans” ve “doktora” olarak iki ayrı aşama oluşturulmuş ve bu aşamalarda izlenecek yöntem ve kurallar da bugüne kadar pek çok defa, bütünüyle ya da kısmi olarak yönetmelikler doğrultusunda değiştirilmiştir (Çakar çalışması, (Karaman ve Bakırcı, 2010, s.99)).

Türkiye’de lisansa dayalı yükseköğretim programları özellikle 1982 ve sonrası dönemde işlerlik kazanmıştır. Lisans eğitiminden sonra lisansüstü eğitimin kademeli olarak düzenlenmesi planlanmıştır. Lisansüstü eğitimin amacı, öncelikle bilgiyi artırmak ve sonrasında da alanla ilgili bir konu hakkında bilimsel araştırmalar yaparak eğitime küçük de olsa katkı sağlanmasıdır. Lisansüstü eğitimin Türkiye’deki gelişim aşamaları incelendiğinde 1970-1982 tarihleri arasında hız kazanmış, Amerika Birleşik Devletleri’nde uygulanan sistem model alınarak lisansüstü eğitim kademelerinden olan yüksek lisans (master) ve doktora olarak ayrıştırılmış ve tez hazırlama şartı getirilmiştir. Gelişmeler doğrultusunda da 1982 yılından sonra yüksek lisans ve doktora eğitimi için enstitüler kurulmuş olup,

enstitülerle birlikte yüksek lisans ve doktora çalışmaları lisansüstü eğitim-öğretim yönetmeliğine bağlanmıştır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 65. maddesinin 14/b fıkrasına göre, lisansüstü öğretim esaslarının Üniversitelerarası Kurul tarafından çıkarılacak Yönetmelikle düzenlenmesi kararlaştırılmıştır (Bozan, 2012, s.178).

Üniversitelerde verilmekte olan muhasebe eğitiminin, bu bağlamdan hareket edilerek eğitimin sona erdiği durumda oluşacak mesleğin asıl amacı toplumsal fayda sağlayabilme ve iş hayatında yer edinme olgusunu doğurmaktadır. Önemi kısmı ise muhasebe eğitimi tanımı başlığı altında ki kısmında da kısaca bahsedildiği üzere toplumsal yarar sağlamanın yanı sıra eğitim sonrasında elde edilen teorik ve uygulama alanı bulan derslerin çalışma hayatına adapte edilerek sürekliliğinin sağlanmasıdır. Bu koşullar dikkate alındığında muhasebe eğitiminin üniversite boyutu incelendiğinde, önlisans, lisans ve lisansüstü kademeleri YÖK çerçevesi içerisinde tamamlanmış olsa bile, meslek erbabı olan kişilerin formal diyebileceğimiz hizmet içi eğitimleri güncellen koşullara ayak uydurabilmek adına devam ettirilmektedir.

Muhasebe en genel ifade ile tüm süreç boyunca taraflara bilgi üretir. Muhasebenin temel amacı üretilen bu bilgilerin anlamlı hale getirilip kullanılmasıdır. Muhasebenin üretmiş olduğu bilgileri, işletme sahip ve ortakları, işletme yöneticileri, kamu kurumları (SGK, Vergi Dairesi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı), kredi verenler, sendikalar, işletme çalışanları, rakip firmalar ve kamuoyu kullanır. İyi bir muhasebeci ürettiği bilginin ne anlama geldiği üzerinde durur, yorumlar ve analiz eder. Olaylar ile finansal sonuçlar arasındaki eğilimleri araştırır, elde etmiş olduğu sonuçlarla beraber sentez ve analiz yaparak rapor haline getirir (Yalkın, 2012, s.2).

Uluslararası boyutta baktığımız zaman muhasebe eğitiminin dolayısı ile mesleğinin amaç ve önemlilik kısımları, dünya üzerinde önemli bir role sahip olduğu gözlenmiştir. Uluslar muhasebe mesleğine olan talebin artmasından dolayı sürekli kendini yenilemelidir. (Bay çalışması 2010, (Yılmaz, 2019, s.7)). Bu durumlar incelendiğinde ülkeler arasında oluşabilecek durumların muhasebe meslek

elemanlarını da çok yakından ilgilendiren ortak amaçlara hitap etmesi beklenen, aralarında bilgi alışverişinin yapılmasını kolaylaştırmak amacıyla oluşturdukları dil hesap dili yani muhasebe dili olarak açıklanmaktadır. Böylece dünyanın neresinde olursa olsunlar aralarında anlaşabilecekleri ortak bir dilin mevcudiyeti bulunmaktadır. Aynı zamanda muhasebe insan gücüne gereksinim duyan bir bilgi sistemidir. Bu nedenle, muhasebe mesleği adına yüksek nitelikte bir insan gücünün sağlanabilmesi için yeterli ve yetkin bir muhasebe elemanının yetişmesi gerektiği ve bu niteliğin ancak ve ancak muhasebe eğitimi ile sağlanabileceği söylenmektedir (Coşkun ve diğerleri, 2017, s.332).

Çalışma hayatında yaşanacak güncel gelişmeler ışığında trendlere uyum sağlayabilmek adına işletmelerin verebilecekleri kararları kendi yöntem ve olguları ile değil sayısal verilerden yararlanılarak delil gösterilerek ispat yükümlülüğü dikkate alınarak açıklanmasına olanak tanınmıştır. Yöneticiler, alacakları kararlarda ihtiyaç duyacakları verileri muhasebenin ürettiği bilgilerden elde etme imkanına sahip olacaklardır. Ayrıca, kanun ve yönetmeliklerde yer alan yasal düzenlemeler de muhasebe mesleğine duyulan ihtiyacı zorunlu hale getirmektedir (Dalğar çalışması (Akyel ve Sert, 2019, s.927)).

Sürekli gelişen ve değişen bir yapıya sahip olan muhasebe, çağın getirmiş olduğu işletmecilik anlayışıyla ekonomik ve sosyal açıdan bilgi üretimi gerçekleştirir. Sadece kendi kapsamı içerisinde kalmayıp türev alanlardan da destek alması gerekliliği önemli bir olgu olarak gözlenmektedir. Muhasebe mesleğini icra eden uzmanların sadece muhasebe bilgi birikimi ile yetinmeyip yanında, hukuk, ekonomi, eğitim teknolojileri, maliye gibi alanlarda bilgili ve tecrübe sahibi kişilere de ihtiyaç duyulması kaçınılmazdır. Bu disiplindeki farklı bilgi birikimine sahip olan uzman niteliğinde ki kişilerin işletme içerisinde birlikte hareket etme olanakları sağlanmaya çalışılmaktadır. Muhasebe bu yönüyle kapsamlı ve bir o kadarda karmaşık bilgi yapısı gerektiren bir meslek olma özelliği göstermektedir (Marşap, 1996, s.119).

Muhasebe mesleğinin amacı ve önemi kısmında önem arz eden bir diğer durum ise, mesleki ve teknik eğitimin, alanında uzman ve yetenekli eleman

yetiştirilebilmesinin yanı sıra eğitimi alan öğrencilerin öğrendiği bilgileri mezun olmayı beklemeden eğitim alırken de staj esnasında uygulayabilmesinin önü açılmıştır. Öğrencinin, öğrendiği bilgiler ile becerilerini uygulayarak geliştirmesine olanak tanınan durumu ifade etmektedir. Toplumda oluşan hedefler doğrultusunda alınan bu eğitimin alan kapsamı dahilinde uygulamada yer alması amaçlanıp işletmenin istek ve taleplerine göre şekil verdirilmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda kazanılan bilgi ve yeteneklerin uygulamada işlerlik kazandırılması amaçlanmaktadır. (Sert, 2007, s.15). Muhasebe eğitiminde olduğu kadar meslekte de önemli bir role sahip teknolojik gelişmeler, kişinin ya da kurumun yaşam seviyeleri hangi düzeyde olursa olsun, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik boyutta eğitim ve iş gücünü oldukça yakından etkilemektedir. Aktif halde bulunan teknolojik gelişim sürekli güncellenerek hızlı bir yapıyla hareket etmektedir. Bu durumdan hareket ile eğitim teknolojilerinde yetkin aynı zamanda mesleki eğitime sahip alanında uzman elemanlara ihtiyaç artmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim kapsamında okutulmakta olan müfredatlar bilgisayar eğitimine dolayısı ile “bilgisayarlı muhasebe” derslerinin önemi öğrenciye kavratılarak açıklanmalıdır. Bu açıdan bakıldığında mesleki ve teknik eğitime önemli görevler düştüğü görülmektedir (Yörük ve diğerleri, 2002, s.304).

Teknolojideki hızlı değişimler ve kesintiler göz önüne alındığında, muhasebe araştırmacıları mesleğin artan karmaşıklıklarını öngören bir eğitim modeli geliştirmek ve sürdürülebilirliğini sağlamayı amaçlamaktadırlar (Apostolou ve diğerleri, 2019, s.22).

Yaşadığımız bilgi ve teknoloji çağında sürekli olarak güncellenen bilgi iş yaşamında da etkisini göstererek çağın koşullarına ve bilginin akış hızına uyum sağlayabilmek adına mevcut durumda rekabeti artırarak uzmanlaşmak daha zor hale getirilmiştir. Bununla birlikte, üniversiteler bilginin üretildiği, yayıldığı ve güncel duruma entegre edildiği aynı zamanda ekonominin de sermaye sahibi olarak nitelendirildiği yerler olarak görülmektedir. Üniversitelerin asıl amacının toplumsal durumlar göz önünde bulundurularak bilimsel araştırma yapabilecek nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanması beklenmektedir. Bu bağlamdan hareketle üniversite

düzeyi üst düzeyde bilimsel araştırma yapmak, yapılan araştırmalar neticesinde bilgiyi analiz, sentez ederek değerlendirme aşamasına getirilmesine olanak tanınması beklenmektedir. Üretilerek ve geliştirilerek elde edilen bilgilerin ışığında ulusal ve evrensel boyutta bilime katkı sağlaması elde edilen bilgi neticesinde yayılmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Üniversitelerin bu bağlam karşısında bilgiye ulaşılmak için alanların da yetkin, deneyimli akademisyenlere ihtiyacı bulunmaktadır. Üniversitelerin toplum içerisindeki yeri, yetki ve sorumlulukları kişilerin bilgiye olan ihtiyaçları bağlamında oldukça önem arz etmektedir. Birçok alanda toplumsal durum ile hareket eden üniversiteler eğitim seviyesinin en üst basamağında yerini almaktadır. *“Sistemin diğer kademelerinin görevleri “var olan bilgiyi aktarmak” iken, üniversite esas olarak “bilgiyi üretmek, yaymak ve kullanımını sağlamakla” görevlidir”* (Tuzcu, 2003, s.94).

Her ülkenin kendi amaçları doğrultusunda eğitim kademesine verdiği önem beklentiler neticesinde tartışılabilir. Lisansüstü eğitimin ortak amacın alanında yetkin bilim insanı yetiştirmek olduğu gizlenemez bir gerçektir. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerine doğrudan katkısı olan bu eğitim kademesi çevresel ve bireysel açıdan ilerleyebilmenin ana koşullarını oluşturmaktadır. Böylece üniversitede yer alan lisansüstü bölümlerin amacı, bilgiyi kullanmayı öğrenen, analiz, sentez ve yorumlama açısından kişi, kurum, ülke genelinde önemli ölçülerde katkı yapılması beklenen etkin ve donanımlı bilim insanı yetiştirmeyi hedefleyen bulunduğu ülke ve bilime yaptıkları katkılarla ülkenin kalkınma durumuna doğrudan katkı sağlayan kurumlardır. Bu nedenle elde edilen bilgi boyutu içinde bulunulan ülke için gelişmişlik düzeyini iyileştirmekle kalmayıp farklı ülkeler ile etkileşim içerisinde olabilmeyi amaçlanmaktadır (Alhas, 2006, s.7). Bundan dolayı lisansüstü eğitim kademesinin araştırma konusu için önemli bir yer de bulunan muhasebe eğitimi içerisinde katmış olduğu en önemli fayda öğrenilen bilgilerin toplanarak bilime ışık olması beklenmektedir.

Birçok ülkede verilen muhasebe eğitiminin seviyesi ve niteliği ülkeler arasında ki farklılıklara göre şekillenmektedir. Bunun temel nedenleri arasında, muhasebe alanının dinamik bir yapıya sahip olması, içinde bulunulan çevre, ekonomik

gelişmişlik durumu ve kültürel düzeyde etkileşim yaratıyor olmasıdır. Farklı bir bakışıcısıyla değerlendirmek gerekirse muhasebe sistemi de canlılar gibi yaşayan bir organizma olup, çağın gerektirdiği koşullara uyuma sağlamak adına kendini sürekli olarak güncellemektedir. Dolayısıyla gelişmekte olan ya da gelişmiş ülkeler dikkate alındığında ülkedeki mevcut muhasebe sistemi ile muhasebe eğitim sistemi, ekonomik ve siyasal açıdan ayrılmaz bir ikilidir. Gelişmiş ülkelerin muhasebe sistemlerinden önemli ölçüde etkilenecek gelişmekte olan ülkelere örnek olması beklenmektedir (Ünal ve Doğanay, 2009, s.118).

Muhasebe eğitiminin gelişimine; ekonomik, yasal, bilimsel ve toplumsal gelişmeler, eğitim-öğretim donanım ve metotlarının değişimi ile bilgi çağının gerektirdiği gelişmeler dolaylı veya doğrudan etki edebilmektedir (Sayın ve Yeğinboy, 2001, s.72).

Muhasebe eğitimi sadece muhasebeye yönelik bilgi edinilmesi değil, aynı zamanda bu bilgilerin kullanımı ile ilgili kaidelerin, kural ve metotların öğretilmesi uygulanması böylelikle başarıya ulaşılması amaçlanan bir eğitim prosedir (Demirkan, 2001, s.54).

Yukarıda da bahsedildiği üzere, eğitim seviyesinin muhasebe etkileri üzerinde detaylı anlatım ve aktarımları yapılmaya gelişen ve gelişmekte olan ülkelerin muhasebe bilimine katmış oldukları önem açıklanmaya çalışılmıştır. Böylece ülkemiz açısından eğitim sisteminin kademelerinden bahsederek muhasebe eğitimine verilen değerlendirme aşağıdaki şekilde aktarılmaya çalışılmıştır. Yükseköğretim kurumlarında ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde, orta öğretim kurumlarında ise lise seviyesinde, muhasebe eğitimi ve öğretimi verilmekte ve muhasebe alanında çalışması beklenen kalifiye ve nitelikli insan gücü yetiştirilmektedir. Bu eğitim öğretim kurumlarının dışında da mesleğe ait güncel durumların bilimsel ortamlarda da geliştirilmesine çalışılarak muhasebe alanında yeni bilgilerin ve tecrübelerin kazanılması sağlanmalıdır. Buradaki amaç; dernekler, kamu kurumları ve kamu kurumları niteliğindeki mesleki kuruluşlar ile akademisyenlerin katkısıyla organize edilen sempozyumlar ile muhasebe eğitiminin etkin ve nitelikli olmasına yardımcı olmaktadır (Şengel, 2010, s.83).

Geçen yıllar itibarı ile muhasebe bilimine verilen önemin artması ile birlikte 19. yüzyılda birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde muhasebe mesleğine ait çeşitli hukuksal düzenlemeler yapılmıştır. Bununla birlikte 1977 yıllarında muhasebe mesleğine ait çeşitli geliştirme ve güçlendirme faaliyetlerine yer vermek üzere Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) kurulmuştur. Bu kurumun kurulması meslek çalışanları için ülkeler bazında çok önemli farkındalıklar sağlamıştır. Açıklamalar doğrultusunda belirtildiği gibi muhasebenin diğer fonksiyonlarla olan etkileşimi bir bilgi sistemi olarak nitelendirilmesini sağlamış ve çok çeşitli gelişmelerin yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Bu doğrultuda hareket etmek gerekirse sadece kayıt altına alma işlevinin gerçekleştirildiği bir fonksiyondan, bilimsel araştırmaların yapıldığı ve karar alıcıların faydalandığı bir yapıya dönüşmüştür (Gökten ve Gökten, 2016, s.51).

Muhasebe mesleğine ilişkin kalifiye elemanlar yetiştirebilmek için, hangi dereceden mezun olduğuna bakılmaksızın, okullardaki eğitim programlarının her geçen gün güncellenmesi gerekliliği doğurmuştur. Gerek hizmet içi eğitim gerekse yeni eklenen kanun, kapsam, amaç ve yeterlilikler çerçevesinde yenilik kaçınılmaz bir durum olarak yerini almıştır.

Muhasebe eğitiminde hedeflenen nokta, eğitim düzeyine göre farklılıklar göstermektedir. Ortaöğretim çağlarından başlayıp, üniversite, yüksek lisans ve doktora eğitimi olarak muhasebe eğitim süreci devam etmektedir. Başlanılan bu noktada değişen ve sürekli kendini yenilemekte olan meslek elemanları günün koşullarına uygun olarak gerek hizmet içi eğitimlerle gerekse meslek mensupları tarafından oluşturulan seminerlerle kendini göstermektedir.

Her meslekte olduğu gibi güncellenen çağın gerekliliklerine uyum içerisinde faaliyet göstermekte olan muhasebe eğitiminin asıl amacı; kanun, tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak işlerlik sağlayıp doğru raporlamayı her durumda ortaya kayabilme yetisidir. Bu durumda yetişen ve gelişen meslek mensupları, almış oldukları eğitimlerle birlikte sadece teoride kalmayıp uygulama aşamasında da öğrenilen bilgileri hayata geçirme fırsatına sahip olabilmektedirler. Asıl amaç, ülkenin kalkınması ve uluslararası boyutta eşitlik kazanabilme olgusudur.

1.4. Muhasebenin İşlevleri

Muhasebe terimi içerisinde birçok tanımlamalara yer verilmiştir. Muhasebenin işlevsellik boyutuna gelindiğinde, dört aşamalı durum söz konusudur.

a- Kaydetme: Muhasebe sistemi belirlenen ve belgelenen, parayla ifade edilen işlemleri, kendi ilke ve kuralları çerçevesinde ilgili hesaplara sıralı ve düzenli bir biçimde kaydeder. Dikkat edilecek en önemli husus, bu aşamada işlemlerin parayla ölçülmesi ve işletme kişiliğine ait olmasıdır (Uysal ve Şenlik, 2013, s:22).

Muhasebe kayıt sistemleri, tek ve çift taraflı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tek taraflı kayıt yönteminde yapılan işlemin önemli tarafı dikkate alınırken, çift taraflı kayıt yönteminde mali nitelikli olayın tüm yönü dikkate alınarak kayıt yapılmaktadır (Uysal ve Şenlik, 2013, s.69).

b-Sınıflandırma: Tarih sırasına göre kaydedilen bilgilerin niteliklerine göre sınıflandırılmasını ifade eder. Örneğin; nakit para ile ilgili tüm işlemlerin kasa hesabında toplanması, banka ile ilgili olan tüm işlemlerin bankalar hesabında toplanması vb. (Uysal ve Şenlik, 2013, s.22).

c-Raporlama: Kaydedilen ve sınıflanan bilgiler özetlenerek Bilanço, Gelir Tablosu, Nakit Akım Tablosu, Kar Dağıtım Tablosu gibi raporlar hazırlanır. Muhasebenin bir bilgi sistemi olması nedeniyle üretilen bu bilgiler belli aralıklarla ilgililere sunulur (Uysal ve Şenlik, 2013, s.22).

d-Analiz ve Yorumlama: Özetlenerek rapor haline dönüştürülen bilgilerden işletmenin geleceğine ilişkin kararlar alınmasında yararlanabilmek için bu bilgilerin bir bütün olarak analiz edilmesi ve bu analiz sonucunun doğru bir biçimde yorumlanması gerekmektedir. Modern muhasebe anlayışı ile bu aşama muhasebenin görevleri içerisinde yerini almakta ve giderek de önemi artmaktadır (Uysal ve Şenlik, 2013, s.22).

1.5. Muhasebe Eğitiminin Hukuksal Boyutu

Muhasebe eğitimi, çeşitli çerçevelere bağlanıp hukuksal boyutta yaptırımlara tabi tutulmuştur. Eğitimin kademeli olarak ilerleyişi, Anayasal düzenlemeden başlayıp

yönetmeliklerle sistemsal bir bütün halinde düzenlenmiş ve çağın getirmiş olduğu yeniliklerle birlikte güncelliklerini korumaya devam etmektedirler. Gerekli güncellikler sadece ulusal boyutta kalmayıp, uluslararası boyutta da birçok değişim ve gelişim muhasebe bilim dalına yapılan katkılar neticesinde paralellik göstermektedir.

Türkiye’de bulunan yükseköğretim kurumlarının hukuki düzeni T.C. Anayasası’nın üçüncü kısmının “*Cumhuriyetin Temel Organları*” başlığı altında, devamında ikinci bölümün “*Yürütme*” kısmında 130., 131. ve 132. maddelerinde açıklanarak düzenlenmiştir. 2547 sayılı “*Yükseköğretim Kanunu*”nun 12. mad. de bu kanundaki asıl amaç, kapsam, dayanak ve ana ilkelere uygun olarak yükseköğretim kurumlarının görevlerine yol göstermek mahiyetinde olup aşağıdaki gibi düzenlenmiştir;

- a. Eğitim ve Öğretim kaidelerine uygun olarak; toplumun ihtiyaçları ve kalkınma planları ilke ve hedeflerine uygun ve eğitim/öğretime dayalı farklı seviyelerde bilimsel araştırma, yayım ve danışmanlık yapmak,
- b. Mevcut gücünü ve maddi kaynaklarını optimum ve ekonomik şekilde kullanarak, Milli Eğitim Politikası dikkate alınarak kalkınma planları ilke ve hedefleri ile Yükseköğretim Kurulu tarafından yapılan plan, programlar ve yaptırımlar doğrultusunda, ülkenin ihtiyacı olan dallarda ve sayıda nitelikli insan gücü yetiştirmek,
- c. Toplumunun yaşam seviyesini yükseltici ve kamuoyuna doğru bilgiyi, bilim verilerini söz, yazı ve diğer araçlarla yaymak,
- d. Farklı eğitim metotları kullanılarak toplumun özellikle sanayileşme ve tarımda çağdaşlaşmasına katkı sağlamak amacı ile alanlarında eğitilmesine ve güncelliklerden yararlanmasına bilgiyi uygulayarak kullanmalarına zemin sağlanmasına,
- e. Bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini ve ilerlemesini ilgilendiren meseleleri, kamu ve diğer kuruluşlarla iş birliğine giderek, önerilerde

bulunmak suretiyle öğretim ve inceleme konusu yapmak, sonuçlarını toplumun yararına sunmak,

f. Eğitim faaliyetlerini üstlenen kurumlara çeşitli katkılarda bulunmak,

g. Yöresel bölgelerde tarım, hayvancılık ve sanayinin gelişmesine ve ihtiyaçlarına uygun nitelikli elemanlarının yetişmesine ve bilgilerinin gelişmesine katkıda bulunmak, sanayi, hayvancılık, tarım ve sağlık hizmetleri vb. diğer hizmetlerde modernleşmeyi, üretimde artışı sağlayacak önerilerde bulunup, programlar yapmak ve uygulamak, bununla ilgili kurumlara iş birliğine gidilerek ve çevre sorunlarına çözüm getirici önerilerde bulunmak,

h. Eğitimin teknolojik boyutunu üretmek, gelişmesine katkıda bulunarak etkin bir şekilde kullanmak ve kullanılmasını sağlamak,

1. Yükseköğretimin pratikte uygulamanın yapılmasına dair eğitim- öğretim kuralları ortaya koymak, döner sermaye işletmelerini kurarak verimli olarak çalışmasını sağlamak ve faaliyetlerin birçok alanda kullanılmasını için gerekli düzenlemeleri yapmaktır.

Ülkemizde; 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'ndan önce, dünyadaki gelişmeler dikkate alındığında özellikle batıda yaşanan gelişmelerin aksine, yükseköğretim yapısı içerisinde gerçekleşen sisteme ait, dağınıklık/farklılık alt sisteme uyumsuzluk oldukça geliştirilmesi beklenen durumlardan biriydi. Akademi ve yüksekokullar arasındaki uyumsuzluk ve iletişimsizlik eğitimin kalitesi boyutu göz önünde bulundurulduğu zaman seviyenin düşürülmesine ortam hazırlayıp istenen kalitede ve düzeyde meslek erbabı ya da bilim insanı yetiştirilmemesinin kişilerin donanımlarının eksik kalmasının önündeki en önemli engellerden birisiydi. Yükseköğretim Kanunun sisteme entegre edilmesiyle birlikte eğitim kademesinde çeşitli iyileştirmeler yapılarak eğitim sistemindeki gelişmelere ve iyileştirmelere zemin hazırlamıştır (Kaptan çalışması, (Başkan 2001, s.29)).

Ülkemizde yükseköğretimin gelişimi önemli toplumsal yapılara sahip olması sebebiyle, üniversiteler, akademiler ve yüksekokullar ülkemizde kamuoyunun sürekli odağı olmuş ve yükseköğretimin sorunları sık sık tartışılır hale gelmiştir.

Toplumsal beklendi ve isteklere karşın yardımcı olabilmek adına çıkartılmış olan bu yükseköğretim için önemlilik arz eden çerçeve yasa öncesi eğitim kademesinde çeşitli reform girişimleri yapılmaya çalışılmıştır. Özellikle Cumhuriyetin kurulmasından sonra 1933 yılında ülkemizde yükseköğretimle ilgili ilk köklü değişim hareketi gerçekleşmiştir. Bu durumu 1946-1973 yıllarında çıkartılan kanunlarla desteklenerek eğitimi geliştirmek için gösterilmiş çaba hız kesmeden devam ettirilmiştir. Çeşitli değişikliklerle birlikte hala yükseköğretim sistemimizde kullanmakta olduğumuz 2547 sayılı kanun 1981’ yılında çıkartılarak günümüz koşullarında güncellemelere tabi tutularak bütünlük ilkesi koşullarından hareketle yeniden düzenlenmiştir. Bu yasa eğitim sistemi açısından sisteme yeni bir boyut kazandırmıştır (Baskan, 2001, s.21).

Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanan Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi adlı raporda bu husus “Türkiye’nin genelde eğitim sistemini özelde de yükseköğretim sistemini, esnek, açık ve güçlü olarak yeniden yapılandırması gerektiği” şeklinde yer almıştır (YÖK, 2007, s.42).

Ülkemizde ihtiyaç duyulan yükseköğretimin yeniden yapılandırılması ve köklü bir değişikliğe tabi tutulabilmesi için toplumun neredeyse her kesiminden oluşan kitleler tarafından dile getirilmiştir. Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanarak sunulan Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi adlı raporda bu husus Türkiye’nin genelde eğitim sistemi üzerinde özelde de ise yükseköğretim sistemi dikkate alınarak, esnek, anlaşılır ve güçlü şekilde yeniden yapılandırması gerektiği sonucunu doğurmuştur (YÖK, 2007, s.42).

Yükseköğretim kurumları; geçmişten günümüze bilginin üretildiği, yorumlandığı, geliştirildiği, eleştirildiği ve aktarıldığı kurumlar olmuşlardır. Yeni nesiller kabiliyetlerini geliştirmek, kültürel ve bilimsel yeterliliklerini artırmak, düşünce kapasitelerini geliştirmek gibi işlevleri yükseköğretim kurumları sayesinde kazanmaktadırlar. Ayrıca yükseköğretim kurumları, bilginin üretilmesi ve aktarılması, eleştirel ve yenilikçi bakış açılarının yaygınlaştırılması ve nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi gibi özellikleri sayesinde toplumun geleceğini derinden etkileme gücüne sahiptir. Bu nedenle hem politik hem de toplumsal açıdan

etkin, bilgi üretme ve hakikat arayışında olan üniversiteler, ifade özgürlüğünün savunulması ve insanlığın durumunun iyileştirilmesi gibi misyonları da taşımışlardır (Keohane çalışması, (Küçükcan ve Gür, 2009, s.33)).

Hukuksal ve genel boyutta kişinin eğitimi, insanın bugünü ve yarınını müdahale eden, hukuki yaptırımlar ışığında bireyin verimli olabilmesini artırmaya çalışan, bununla birlikte toplumun ve insanlığın yararına bilgi sağlayan düşünce yapısını yaptırımlarla düzenleyen ve kişisel davranış oluşturma süreciyle birlikte bir tür insanın kişiliğine etki eden, davranışlarını bir bütün halinde düzenleyen, yeni bilgiler edinebilmesine ve öğrendiği bilgileri yasal çerçeveler doğrultusunda sürdürerek hareket edebilmesine olanak tanıyan bir olgudur (Barutçugil, 2002, s.18).

Devletlerin sağlık, enerji, kentsel gelişim, eğitim, çevre, uluslararası ilişkiler, ekonomik rekabet, ulusal güvenlik ve savunma alanlarında karşılaştıkları sorunları doğru ve güvenilir bilgilere dayanarak çözebilmeleri, üniversitelerin güvenilirlikleri ve kaliteleri ile orantılıdır. Yükseköğretim kurumları bilgiyi üretip şekillendirerek ve yorumlayarak aktarma, gençleri eğitime, kalkınma ve güvenlik için gerekli tüm bilgilerin ve teknolojilerin üretimine katkıda bulunma, uzman kişileri eğitime ve toplumsal değişimi destekleme şeklinde topluma önemli katkılar sunma amacına sahiptir. İçinde yaşamış bulunduğumuz yüzyılın getirmiş olduğu birçok değişiklikler mevcuttur. Bunlar; çağın getirmiş olduğu yeniliklere ayak uydurarak değişimlere uğrayan, demografik, küresel ve yeni teknolojiler nezdinde üniversitelerin yasal çerçevelerinde hayata geçirmiş oldukları gelişmelerin anında ve hızlı bir biçimde cevap verebilmesine olanak tanımaktadır (Duderstadt, çalışması, (Küçükcan ve Gür, 2009, s.34)).

Dünyada üniversiteler temelde üç amaç etrafında faaliyetlerini sürdürmektedir. Bunlar hukuksal çerçevelerin ışığında araştırma yoluyla bilgi üretmek, eğitim yoluyla yeni nesillere bilgi aktarabilmek ve toplumun ihtiyaçlarına uygun hizmetler sunabilmeyi kolaylaştırmaktır. Bu durumdan hareketle yola çıkıldığında, yükseköğretim kurumlarında bu üç amacın her birinin önemlilik düzeyleri üniversitelerin yapılarının örgütlenme biçimleri, ülkeden ülkeye farklılık

göstermektedir. Sonrasında, üniversiteleri anlayabilmek için, dünyadaki üniversitelerin gelişmişlik düzeylerine ve içerisinde buldukları duruma bakmak gerektiği önemlilik arz etmektedir. Başka bir ifade ile, üniversiteler ortak tarihsel köklere sahip olmakla birlikte uluslararası yapıdaki kurumlar olsalar bile milli kültür ve şartlara bağlı olarak değişme göstermektedirler (Altbach çalışması, (Küçükcan ve Gür, 2009, s.87)). Bu durum hukuksal açıdan incelendiğinde ülkeler arasında farklılıklar oluşsa bile bilime ulaşabilme, araştırma geliştirme faaliyetleri kısacası elde edilmesi gereken verinin ortak amaçlar doğrultusunda hemen hemen aynı yasal çerçeveler ışığında hareket ettiği bilinmektedir.

Yasal açıdan bakıldığında, eğitim kademesinin hukuksal boyutunun sadece yükseköğretim kademesi ile sınırlandırılmayıp MEB kademesinde de işlerlik gösterdiğini göz önünde bulundurmanız gerekmektedir. Bu durumdan kısaca bahsetmek gerekirse, mesleki ve teknik öğretimin gelişmesinin ülkelerin kalkınması, hızlanması ve istihdamın artırılmasına ve rekabet gücünün artmasına doğrudan etkisi bulunmakla birlikte hukuki yaptırımlarla da geniş olarak çevrelenmiştir. Bu durumun öneminin, toplumun her kesimine deklare edilmesi gerekli düzenlemeler dikkate alınarak gelişmesine olanak sağlanması gerekmektedir. Teknolojik çağa ayak uydurabilmek için temel yasal çerçeve baz alınarak yönetmeliklerin göstermiş olduğu hukuki bütünlükten hareketle, ülkemizde de mesleki ve teknik eğitimin yönergeler aracılığı ile düzenlenmesi ve gerekli olan özenin gösterilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Sezgin, 1999, s.195-196).

Eğitimin yasal çerçeve boyutları dikkate alındığında elde edilen çıkarımlar sonucunda bilginin odak nokta seçilerek global yaşam içindeki yerinden bahsedilmesi gerekliliği oluşmuştur. Bu durumda dünyada eğimi elde eden, yeni iş gücü yaratabilmek adına öğrendikleri bilgileri sanayi toplumları aracılığıyla uygulama imkânı bulan kişilerin en önemli özelliklerinden birisi eğitim seviyeleridir. Başka bir anlatımla ifade etmek gerekirse sanayi toplumu yetiştirilmiş insan gücünün günün koşullarına uygun olarak yaparak ve uygulayarak öğrenmeyi, öğrenebilmiş kişilerin dünyadaki modern teknolojiye yeniye adapte

olabilmesi daha kolay hale getirilmiştir. Bu durumla birlikte dünya 20. yüzyıla girerken, eğitim kademesi olarak sadece ilköğretimden yararlanabiliyordu. Ortaöğretim kademesi sadece belirli bir kesime tanınmış ayrıcalık olarak nitelendiriliyordu. Günümüz dünyasında bu durumda çok fazla yol kat edildiği yadsınamaz bir gerçek olmakla birlikte tümüyle değişikliğe uğratarak ve en önemlisi de konumuz gereği yasal ve hukuksal boyutlara dayandırılmış olmasıdır.

Böylece, batılı ülkelerdeki eğitim durumu incelendiğinde genç kuşakların büyük çoğunluğunun ortaöğretime ve yükseköğretime devam etmekte olduğu tespit edilmiştir. Avrupa'daki durum dikkate alındığında, 5-24 yaş aralığına sahip gençlerin aynı dönemler dikkate alındığında gençlerin ortaöğretimde okuma oranı, 36'dan %44'e yükselmiştir. Eğitime olan özellikle yükseköğretime olan ilgi, özellikle Federal Almanya'da çok hızlı artmıştır. Kısacası sanayi sonrası bilgi toplumunun başlıca karakteri ve sorunları mesleki ve teknik elemanların teşkilatlanması olacaktır. Sanayi sonrası toplumun başlıca boyutlarından birisi de mal üreten ekonominin gittikçe hizmet ekonomisine dönüşmesi, bir diğeri de hizmet eğilimlerinde oluşan değişimlerdir (Dura çalışması, (Yörük ve arkadaşları, 2002, s.308)).

Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de yasal düzenlemeler le birlikte çerçevelendirilen eğitimin hukuksal boyutları eğitim kademelerindeki durumları incelenmiştir. Global hayatta ki durumundan bahsedilerek, iş çevresine uyumlaştırılma aşamaları aktarılmış olup hukukun üstünlüğünün eğitim kademesinde yol gösterici olduğu, belirli kurallar bütününde hareket edilmesi gerektiği aktarılmaya çalışılmıştır.

Eğitim kademesinden sonra hukuki açıdan incelenmesi gereken olgulardan biride muhasebe mesleğine ait mevzuat, yönetmelik ve tebliğler ışığında düzenlenen yasal durumlardır. Muhasebe meslek elemanı olarak nitelenen durumun mevzuatlarla hukuksal açıdan yön verilmesi beklenmektedir. Bu durumda, "Muhasebe Meslek Mevzuatı" ve "Meslek Mensuplarının Staj ve Stajdan Sayılan Hizmet Süreleri" araştırılarak aşağıda gerekli açıklamalara yer verilmiştir.

1.5.1. Muhasebe Meslek Mevzuatı

Ülkemizde 1989 tarihinde kabul edilen meslek yasası günümüz dönemi dikkate alınarak 31 yılını doldurmuştur. Bu yasal düzenlemeler çerçevesinde dikkate alınması gereken durum, muhasebe bilimine verilen önemin artmasıyla birlikte muhasebe mesleğine ait çeşitli şekil ve şartlar çerçevesinde kanun, yönetmelik ve mevzuatlara tabi tutulmasının meslek sahipleri açısından zorunlu hale getirilmiştir.

Farklı mesleki dallarda olduğu gibi muhasebe mesleği içinde geçmişten günümüze kadar aktif bir şekilde hareket eden bilim dalı için çeşitli yasalar çıkartılarak yaptırımlara tabi tutulmuştur. Ülkemizde Muhasebe mesleği uzun bir zamandan beri sürdürülmesine rağmen kanuni bir dayanağa oturtulması zaman almıştır. 13 Haziran 1989 Tarih ve 20194 Sayılı Resmî Gazete de yayımlanan 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile muhasebe mesleği bir mevzuata kavuşmuştur. Uluslararası boyutta da düzenlemelere ilişkin olarak, ülkeler arasında muhasebe meslek mevzuatına ait çeşitli hukuki yaptırımlara yer verilmiştir. Bunlardan birkaçı tarihsel olarak şu şekilde sıralanmıştır; İngiltere’de 1870, Fransa’da 1881, Amerika’da 1886, Hollanda’da 1895, Almanya’da 1899, İsviçre’de 1941, Arjantin’de 1945, Brezilya ve Meksika’da 1946, Hindistan’da 1949, Yunanistan’da 1950, Nijerya’da ise 1955 yılında mali müşavirlik ve muhasebecilik mesleği kanunu ile düzenlenmiştir. (TÜRMOB, 2015, Gökten ve Gökten, 2016, s.51).

Muhasebe mesleğinin yasal zemine oturmasına kadar olan süreçte mesleğe giriş için herhangi özel bir koşul mevcut değildi. Mesleği yapmak isteyenler meslekteki tecrübeli kişilerin himayesinde tamamen bir usta-çırak ilişkisi içinde öğrenmekte ve kendilerini hazır hale getirdiklerinde muhasebe meslek mensubu olarak tanımlamaktaydılar (Şengel, 2010, s.81-82). Mevzuatın çıkmasıyla meslek mensubu olunabilmesi çeşitli şekil ve şartlara bağlanarak daha sistematik hale getirilmiştir.

Ülkemizde yürürlükte olan “Serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik kanunu; amaç 1nci maddesinde söz edilen,

İşletmelerin faaliyetlerinde, verilerin ve yapılmakta olan işlemlerin güvenilir bir şekilde sağlıklı hareket edebilmeleri açısından kayıt altına alınarak işlerliğin sağlanması amaçlanmaktadır. Sadece bu amaç yeterli olmayıp gerçekleştirilmiş olan faaliyetlerin ilgili yasal mevzuatların göstermiş olduğu yönergeler çerçevesinde denetlenip değerlendirilmelere tabi tutulmasına çalışılmıştır. Böylece yetkili kişi ve kurumlar resmi mercilere objektif ve tarafsız bir şekilde sunulan çalışmaların, mesleğin getirmiş olduğu unvan ve standartlar çerçevesinden hareket etmesini kolaylaştırmıştır. Bu kanununun amaç kısımlarından birisi olan meslek grupları şu şekildedir; "Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik", "Yeminli Malî Müşavirlik" olarak mevzuat çerçevesinde yer almaktadır. Bu unvanlara sahip olabilmek için gerekli açıklamalar genel ve özel şartlarla birlikte mevzuatta belirtilmiştir. Muhasebeye hizmet eden odaların varlığı yasal mevzuatta açıklanarak, odaların varlığına ait yaptırımlar mevzuatta kısaca şu şekilde açıklanmıştır; birliğin kurulmasıyla birlikte teşkilatlanması, faaliyet alanları, denetlenmesi ve organlarının seçilebilmesiyle ilgili esaslar yönlendirici şekilde açıklanmıştır. Birliğe ait bilgiler şu şekildedir; Türkiye serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler odaları birliği olarak adlandırılan kurumun kısa adı TÜRMOB olarak bilinmektedir. Ayrıca mevzuat çerçevesi içerisinde gerekli tanımlamalar yapılmıştır. (Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu)

1.5.2. Meslek Mensuplarının Staj ve Staj Süresinden Sayılan Hizmetleri

Mesleğe ait staj yapabilme durumları gerekli yasal hükümler içerisinde incelenmiştir. 3568 kanun numaralı yasada bahsedilen staj ve stajdan sayılan hizmet başlığı altındaki yasaya göre 6. maddede yer verilen koşullar incelenmiştir. Meslek mensubu olabilecek adaylara staj ile ilgili gerekli açıklamalar yazılı kaynak gösterilerek belirtilmiştir.

Meslek mensubu olabilmek için kişilerin staja tabi tutulması yasalar çerçevesinde düzenlenerek, staj yönetmeliğinde açıklanmıştır. Serbest Muhasebeci Malî Müşavir adaylarının Staj Yönetmeliğe göre, lisansüstü eğitimin stajdan saydırma halleri belirlenmiş olup, aşağıdaki durumlar nezdinde belirtilmiştir.

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Staj Yönetmeliğinin 9. Maddesinin (d) bendinin 1, 2, 3, numaralı alt bentlerine göre;

1- “TÜRMOB tarafından onaylanan bölümlere göre 6 aydan fazla olmamak koşuluyla yabancı dil veya 3 aydan fazla olmamak üzere bilgisayar eğitimi alınmak suretiyle geçen süreler (İki programda da stajdan sayılması gereken sürelerin toplamı 6 ayı geçemez.)”

2- “Lisansüstü diploma ve tezinin ibrazı koşuluyla Üniversitelerin muhasebe, işletme, iktisat, maliye, finansman, denetim ve vergi ile ilgili bölümlerinde lisansüstü eğitim görenlerin bu eğitimde geçen sürelerinin bir yılı (Bu bentteki haktan yararlananlar 1 inci bentteki haktan yararlanamazlar.)”

3- “Doktora diploması ve tezinin ibrazı koşuluyla Üniversitelerin muhasebe, işletme, iktisat, maliye, finansman, denetim ve vergi ile ilgili alanlarda doktora yapanların 18 ayı (Bu bentteki durumdan yararlananlar 1 ve 2’nci bentlerdeki haklardan yararlanamazlar.)” (Smmm, Staj Yönetmeliği. Mad. 9)

İKİNCİ BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMU İSTATİSTİKLERİ

2.1. Üniversitelerle İlgili Genel İstatistikler

Yükseköğretim Kurumu bünyesinde açıklanan Bilgi Yönetim Sisteminde birçok istatikselsel veri bulunmaktadır. Bu istatistiklerden bilgi istatistiklerinin 2018-2019 öğretim yılı özet tablolarına ilişkin birim raporu aşağıdaki gibidir;

Tablo 1: Türlerle Göre Birim Sayıları- 2019

Türlere Göre Birim Sayıları Raporu / 2018-2019 Veri Raporu					
Sıra No	Üniversite Türü	Devlet Üniversiteleri	Vakıf Üniversiteleri	Vakıf Meslek Yüksek Okulu	Toplam
1	Sanatta Yeterlilik Programı	120	15	0	135
2	Üniversite	129	72	5	206
3	Yüksekokul	350	106	0	456
4	Enstitü	493	209	0	702
5	Meslek Yüksek Okulu	891	106	5	1.002
6	Fakülte	1.366	456	0	1.822
7	Araştırma ve Uygulama Merkezi	2.733	653	3	3.389
8	Doktora Programı	4.950	500	0	5.450
9	Bilim Dalı	7.425	601	0	8.026
10	Yüksek Lisans Programı	10.082	2.430	0	12.512
11	Bölüm	15.087	3.133	83	18.303
12	Program	15.565	9.645	391	25.601
13	Anabilim Dalı	28.637	2.467	0	31.104
Genel Toplam					108.708

<https://istatistik.yok.gov.tr/>, 2018-2019, Birim İstatistikleri bölümü.

Sürekli güncellenen YÖK istatistiki raporlama sistemindeki ‘Türlerine Göre Birim Sayıları Raporu’nun güncel hali aşağıdaki gibidir;

Tablo 2: Türlerine Göre Birim Sayıları -2020

Türlerine Göre Birim Sayıları Raporu / 09.02.2020					
Sıra No	Üniversite Türü	Devlet Üniversiteleri	Vakıf Üniversiteleri	Vakıf Meslek Yüksek Okulu	Toplam
1	Sanatta Yeterlilik Programı	123	14	0	137
2	Üniversite	129	73	5	207
3	Yüksekokul	319	106	0	425
4	Enstitü	486	187	0	673
5	Meslek Yüksek Okulu	905	106	5	1.016
6	Fakülte	1.410	460	0	1.870
7	Araştırma ve Uygulama Merkezi	2.913	681	3	3.597
8	Doktora Programı	4.833	514	0	5.347
9	Bilim Dalı	7.355	603	0	7.958
10	Yüksek Lisans Programı	10.039	2.427	0	12.466
11	Bölüm	15.256	3.146	84	18.486
12	Program	15.454	9.342	309	25.105
13	Anabilim Dalı	29.151	2.509	0	31.660
Genel Toplam					108.947

<https://istatistik.yok.gov.tr/>, 2020, Birim İstatistikleri bölümü.

Türkiye’de bulunan üniversite ve sonrası eğitim birimler incelendiğinde yıllar itibarıyla karşımıza farklılıklar çıkmaktadır. Bu farklılıklar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 3: 2019 – 2020 Açılan ve Kapanan Akademik Birimlerin Sayısı

2019- 2020 Arası Açılan ve Kapanan Akademik Birimler Arasındaki Farklar					
Sıra No	Üniversite Türü	2020	2019	Fark	A/K
1	Sanatta Yeterlilik Programı	137	135	2	Açılmış
2	Üniversite	207	206	1	Açılmış
3	Yüksekokul	425	456	-31	Kapanmış
4	Enstitü	673	702	-29	Kapanmış
5	Meslek Yüksek Okulu	1.016	1.002	14	Açılmış
6	Fakülte	1.870	1.822	48	Açılmış
7	Araştırma ve Uygulama Merkezi	3.597	3.389	208	Açılmış
8	Doktora Programı	5.347	5.450	-103	Kapanmış
9	Bilim Dalı	7.958	8.026	-68	Kapanmış
10	Yüksek Lisans Programı	12.466	12.512	-46	Kapanmış
11	Bölüm	18.486	18.303	183	Açılmış
12	Program	25.105	25.601	-496	Kapanmış
13	Anabilim Dalı	31.660	31.104	556	Açılmış
	Genel Toplam	108.947	108.708	239	

2019 – 2020 tarihleri arasında akademik birimler açısından sayısal verilere eklenen açılmış, 1.012 ve kapanmış 773 birim bulunmaktadır.

Tablo 4: 2019 – 2020 Açılan ve Kapanan Akademik Birimler Arası Fark

AÇILMIŞ	KAPANMIŞ	FARK
1.012	773	239

Türkiye’de bulunan üniversiteler incelendiğinde, devlet ve vakıf olmak üzere iki yapıyla karşılaşmaktayız. Sayısal olarak ülkemizde 207 adet üniversite mevcut. Bunların içerisinde yeni açılmış olanlar ve meslek yüksekokulları da bulunmaktadır. İnceleme ve analiz neticesinde elde edilen veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur;

Tablo 5: Üniversitelerin Muhasebe Eğitimi Sayısal Verisi

Yüksek Lisans Muhasebe Eğitimine Ait 207 Üniversitenin Sayısal Analizi (Bölüm Bazlı)		
Bölüm Var	Devlet	36
	Vakıf	13
	Toplam	49
Bölüm yok	Devlet	92
	Vakıf	57
	Toplam	149
Bölüm yok	Vakıf Myo	5
	Toplam	5
Anka Teknoloji Üniversitesi	Vakıf / İnternet Sitelerine Erişilmiyor	1
İstanbul Galata Üniversitesi	Vakıf / İnternet Sitelerine Erişilmiyor	1
Türkiye Uluslararası İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	Devlet / İnternet Sitelerine Erişilmiyor	1
	Toplam	4
	Genel Toplam	207

2.2. Üniversitelerin Gelişimi

Yaklaşık bin yıllık tarihinde üniversiteler, çağdaş yaşamın en önemli kurumlarından biri olarak toplum yaşamında önemli bir yere sahip olmuştur. Kuruluşlarından itibaren üniversitelerin amaçları, işlevleri ve toplum üzerindeki bireysel ve toplumsal etkileri farklı değerlendirmeler yapılmıştır. Bu durumdan yola çıkılırsa ülkelerin tarihi, siyasal, ekonomik, sosyal-kültürel değişim süreçleri üniversitelerin gelişimini biçimlendirmiştir (Arap, 2007, s.2).

Dünyada üniversitelerin tarihi gelişimi, üniversite öncesi dönemden başlayarak;

-Birinci Kuşak Üniversiteler; Orta çağın Eğitim Üniversiteleri,

-İkinci Kuşak Üniversiteler; Humboldt'un Modern Üniversitesi,

-Üçüncü Kuşak ve Girişimci Üniversiteleri; Toplumsal Hizmet Üniversiteleri,

Olmak üzere üç kuşakta değerlendirilmektedir. Son dönem üniversiteler dönemi aynı zamanda girişimci üniversite modelinin de yer aldığı bir dönem üçüncü kuşaktadır. Yeni bir üniversite modeli olarak dördüncü kuşak üniversite kavramı

ortaya atılmış olsa da henüz içeriği tam olarak şekillendirilemediğinden dikkate değer stratejik yaklaşımları ve “çevresini portatif biçimde şekillendirmeleri” ile farklılaşacakları ifade edilmektedir (Saklı, 2017, s.33).

Artan ve gelişen nüfusla birlikte eğitime olan ihtiyaç oranı gün geçtikçe daha fazla ortaya çıkmaktadır. Okuma oranının artması, bilgiye duyulan ihtiyacın artması, eğitimin hayatımızda önemli bir yer alması her ülkede olduğu gibi Türkiye’de de artarak devam etmektedir. Gerek Ulusal gerekse Uluslararası arenada ulaştığımız başarılar eğitim ve öğretimin ülkemiz için kalkınmadaki en temel işlevleri arasında yer almaktadır. Bilgi ve teknoloji toplumuna dönüştüğümüz bu günlerde eğitim ağırlıklı öğretiminde üniversiteler aracılığı ile hayatımıza verdiği yön tartışılmazdır. Gerek bilgiyi toplama, sentezleme ve analiz etme yeteneğinin geliştirildiği, buna ilişkin kademeler oluşturulup derecelendirildiği durum ve bölümler YÖK’e bağlı kurumlar olan gerek özel gerekse devlet kurumları başlığı altında toplanan, lisans eğitimi sonrası bireysel araştırma ve bilime katkı yapması açısından değerlendirilen yüksek lisans ve doktora programları ışığında akademik makale ve tezler yeterince yol gösterici mahiyettedir.

2.3. Türkiye’de Bulunan Üniversiteler

Yükseköğretim Kurulu verilerine göre üniversiteler başlığı altında izlenebilen Türkiye’de 207 adet devlet ve vakıf üniversitesi mevcuttur. Bunların grafiksel dağılımı, Vakıf MYO; 5, Vakıf Üniversitesi 73 ve Devlet üniversitesi 129 sayısal veriye sahiptir. Türkiye’de bulunan üniversiteler incelendiğinde, yükseköğretim bilgi sistemi internet sayfasında yer alan istatistiki verilere baktığımız da karşımıza aşağıdaki tablo da yer alan sayısal veriler çıkmaktadır.

Tablo 6: Üniversitelerin Sayısal Dağılımı

Üniversitelerin Sayısal Dağılımı	
Devlet Üniversitesi	129
Vakıf Meslek Yüksek Okulu	5
Vakıf Üniversitesi	73

<https://istatistik.yok.gov.tr/>, 2019, Başlangıç Bölümü, Türlerine Göre Mevcut

Üniversite Sayısı

2.4. Türkiye’deki Üniversitelerin Bölgesel Dağılımı

Çağımızda üniversite sayısı ve eğitimi her geçen gün artarak devam etmektedir. Gerek devlet üniversitelerinin gerekse vakıf üniversitelerinin günümüz dünyasındaki durumları incelendiğinde, çağın ve bölgelerin gerekliliklerine uyum sağlamak amaçlı açılan yeni bölüm ve programların; yetiştirilen meslek elemanlarının, uzmanların, bilim insanlarının, akademisyenlerin bilime ve bölge ekonomisine katkısı, araştırma ve geliştirme faaliyetleri, her geçen gün artarak devam etmektedir.

2.4.1. Devlet Üniversitelerinin Bölgesel Dağılımı

Devlet üniversitelerinin sahip olduğu sayısal veri tablosu ve bölgesel dağılımı incelendiğinde, 7 bölge ve 129 üniversite şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Dağılım tablosu aşağıdaki gibidir.

Tablo 7: Devlet Üniversitelerinin Bölgesel Dağılımı

Devlet Üniversitelerinin Bölgesel Dağılımı	
Akdeniz Bölgesi	14
Doğu Anadolu Bölgesi	16
Ege Bölgesi	15
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	10
İç Anadolu Bölgesi	27
Karadeniz Bölgesi	20
Marmara Bölgesi	27

<https://istatistik.yok.gov.tr/>, 2019, Başlangıç Bölümü, Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı

2.4.2. Vakıf Üniversitelerinin Bölgesel Dağılımı

Vakıf üniversitelerinin sahip olduğu sayısal veri tablosu ve bölgesel dağılımı incelendiğinde, 6 bölge ve 73 üniversite şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Dağılım tablosu aşağıdaki gibidir.

Tablo 8: Vakıf Üniversitelerinin Bölgesel Dağılımı

Vakıf Üniversitelerinin Bölgesel Dağılımı	
Akdeniz Bölgesi	5
Ege Bölgesi	3
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2
İç Anadolu Bölgesi	17
Karadeniz Bölgesi	1
Marmara Bölgesi	45

<https://istatistik.yok.gov.tr/2019>, Başlangıç Bölümü, Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı

2.4.3. Vakıf Meslek Yüksek Okullarının Bölgesel Dağılımı

Vakıf Meslek Yüksek Okullarının sahip olduğu sayısal veri tablosu ve bölgesel dağılımı incelendiğinde, 2 bölge ve 5 MYO şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Dağılım tablosu aşağıdaki gibidir.

Tablo 9: Vakıf Meslek Yüksek Okullarının Bölgesel Dağılımı

Vakıf Meslek Yüksek Okullarının Bölgesel Dağılımı	
Ege Bölgesi	1
Marmara Bölgesi	4

<https://istatistik.yok.gov.tr/2019>, Başlangıç Bölümü, Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı

2.5. Türkiye'deki Muhasebe Eğitim Programları

Günümüz dünyasında birçok meslek için önemlilik arz eden teknolojinin kullanımı muhasebe işlemlerini yürütebilmek adına hareketle iş yükünü azaltmakta ve işlemleri hızlı ve doğru yapabilme imkânı sunmaktadır. Özellikle ticari yazılımlar vasıtası ile kurum ve kuruluşların işletmelerin faaliyetlerini muhasebeleştirmek adına işlemlerin yapılması, bilgilerin depolanarak, ilgili kişilere sunularak standartlaştırılmasına olanak sağlanmıştır. Burada önemli olan nokta öğrencinin programlara ait öğrenmiş oldukları yetkinlikleri kullanabilme beceri ve yeteneğine

sahip olması beklenmektedir. Bilgiyi biçimlendirerek, deneyimleyerek ve yorumlayarak beceri kazanma aşamasıdır. Bu da iyi bir teorik eğitim, analitik düşünme, teknoloji sayesinde tecrübeyi artırıcı çalışmalar ve analiz yeteneğini geliştirmekle mümkün olabilmektedir (Güzel ve Mersin çalışması, (Karasioğlu ve Duman, 2011, s.170)).

Muhasebe eğitiminin temel işlevi; öğrencinin zekâ profilini, toplum içerisinde kişisel ve mesleki gelişimini sağlayarak görev ve çalışmalarda uzmanlaşmasına yardım ederek “öğrenmeyi yaşam boyu öğrenme” getirmeyi amaçlamaktadır (Yeşilyaprak çalışması, (Karasioğlu ve Duman, 2001, s.174)).

Günümüzde bu fonksiyonun yerine getirilebilmesi için öğrencinin dikkatini devamlı canlı tutabilecek yeni etkileşimli bir alan oluşturularak bilgi teknolojileri etrafında bir eğitim modeli tercih edilmelidir (Hacırüstemoğlu çalışması, (Karasioğlu ve Duman, 2001, s.174)).

Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu tarafından başarılı ve etkin bir eğitim çalışması için gerekli maddeler belirlenmiştir. Bunlar; (Kelley,Davey, ve Haigh,çalışmaları, (Karasioğlu ve Duman, 2001, s.174)).

- Anlatılan konunun ehemmiyetinin anlaşılabilmesi için, uygulamaya yönelik iş problemlerine dönüştürülmesi,
- Tüm problemlerin “bir tek doğru cevabı” olduğuna dair sendromundan kaçılması,
- Öğrenmeyi etkili hale getirmek için öğrenme konusu üzerinde yoğunlaşma,
- İletişim ve kişisel yeteneklerinin geliştirilmesi,
- Pasif öğrenmenin aksine aktif öğrenme,
- Teknolojinin eğitimde faal bir şekilde kullanılması.

Muhasebe eğitiminden beklenen asıl olgu, aktif olarak çevresinden etkilenen muhasebe mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri uygulama durumlarının edinilmesinin sağlanmasıdır. Uluslararası boyutta incelendiğinde Amerika Muhasebeciler Birliği (American Accounting Association (AAA)) Uluslararası

Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants (IFAC)) ve Avrupa Birliğinin çeşitli düzenlemeler olduğu anlaşılmıştır. Bu düzenlemeler çerçevesinde, birçok üniversite, beklentinin hangi düzey eğitimle (lisans veya yüksek lisans) gerçekleşeceğini belirleyip, ders programlarını, müfredat yapılarını ve ders içeriklerini gözden geçirerek bir standart oluşturmaya çalışmıştır (Figen ve Ayanoğlu, 2007).

Çalışmalarında Meslek Yüksek Okullarında yetişen Muhasebe Bölümü elemanlarının “Muhasebecilik” mesleğine bakış açıları ve bağlı buldukları Meslek Yüksek Okulunun bu mesleğe olan katkısından memnun olup olmadıklarını incelemiştir. Alınan sonuçlara göre öğrencilerin öğrenim gördükleri programdan memnun kaldıkları, eğitimlerinin iş bulmada önemli katkılar sağlayacağı ve toplumun mesleğe bakışının pozitif yönde olduğunu tespit etmişlerdir (Özcan vd., 2009).

Meslek yüksekokullarındaki muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleği hakkındaki bakış açılarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada öğrencilerin %66’sının meslek elemanı olmak istediği, bu öğrencilerin de %60 gibi bir çoğunluğunun lisans tamamlayıp muhasebe meslek mensubu olmak istekleri olduğunu belirlenmiştir. Diğer taraftan, 2008 yılında 3568 sayılı kanunda yapılan değişlikle serbest muhasebeci unvanının kaldırılması bu programlarda okuyan öğrencilerin meslek mensubu olma isteklerinde azalmaya neden olmadığı saptamışlardır (Albez ve Bilici çalışmaları, (Tepeli ve Kayhan, 2015, s.142)).

Enstitüler ise, üniversiteler ile fakülteler aracılığıyla benzerlik gösteren ilgili bilim dallarında lisansüstü eğitim-öğretim, uygulama yapan, bilimsel araştırmalarla birlikte yayım faaliyetlerine yer veren yükseköğretim kurumlardır. Bu kurumlar bağlı oldukları üniversitenin genel durumları doğrultusunda bilimde ufuk açacak, bilgi hazinesine yenilerini katacak lisansüstü çalışmalarında nasıl bir yol izlenmesi gerektiği konularına hitap ederek kaideler koyar (Yılmaz, 2008).

Ülkemizde muhasebe eğitimi kavramı gerek “Millî Eğitim Bakanlığı” bünyesinde gerekse ise “Yükseköğretim Kurumu bünyesinde” çeşitli düzenlemelere tabi

tutulmuştur. Bu düzenlemelere ilişkin açıklamalar aşağıdaki bölümlerde açıklanmıştır. Bunlar;

2.5.1. Ortaöğretim Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Ortaöğretim düzeyindeki kurumların 2013 yılında çıkartmış olduğu 28758 Sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanmış olan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 2. fıkrasının (d) bendinde, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında; çeşitli hizmet alanlarında, örneğin, ticaret, sağlık, turizm, sağlık v.b sektörler için ara eleman yetiştirilmesinin sağlanmaya çalışılmasıdır. Mesleki eğitim dikkate alındığında yasal çerçevelere uyum sağlayarak öğrenci yetiştirmeleri beklenerek ulusal ve uluslararası boyuta da dikkat edilerek kurallara uyum sağlanması amaçlanmaktadır. Konu gereği öğrencilerin öğrendikleri bilgiler ile iş piyasasına uyum sürecinin yetkinlikleri de göz önünde bulundurularak mesleki bilgi ve becerilerinin güncellenerek uygulanan eğitim ve öğretim durumuna entegre edilmesine ağırlık verilmektedir. Sadece mesleğin uygulama aşamasında öğretilmesi yeterli olmamakla birlikte, mesleğe ait ahlaki etik, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal çevresine bağlı sorumluluk bilinci ile hareket etmesi gerektiğinin amaçlanmaktadır (e-Mevzuat, 2019, ((Akyel ve Sert, 2019, s.927))

2.5.1.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Ülkemizde muhasebe eğitimi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kademesinde muhasebe ve finansman bölümlerinde, meslek yüksekokullarında ve fakülte/ yüksekokullarda verilmektedir. Liselerde öğrencilere muhasebenin temeline ilişkin bilgiler verilmekte olup, 4 yıllık eğitimin son yılında staj yapmasına imkân verilerek uygulamalı eğitim yaptırılmaktadır. Mesleki ve teknik liselerden mezun olan öğrenciler için 2016 yılına kadar meslek yüksek okullarına sınavsız geçiş hakkı tanınmıştı ama bu durum yürürlükten kaldırılmıştır. Formel eğitimin bir gerekliliği olan lise düzeyindeki eğitim kademesi 4 yıllık bir süreyi kapsamakla birlikte ilk 3 yıl mesleki eğitime ağırlık verildiği gözlenmektedir. Mesleki eğitim kapsamında alınan dersler, hukuki yönetim bilgi sistemi, bilgisayar teknolojileri, finansman v.b. olarak sıralanabilmektedir. (Hatunoğlu çalışması, (Akyel ve Sert, 2019, s.928)) Son

yıl ise okulla birlikte staj imkanına sahip olunması sağlanarak mezun aşamasında olan öğrencinin mesleğe ait uygulama yapabilmesinin önü açılmıştır.

2.5.2. Üniversite Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Muhasebe eğitiminin ortaöğretim düzeyinden sonraki basamağı olan üniversite eğitimi, iki şekilde olmaktadır. Bunlardan birincisi dört yarıyıldan oluşan toplamda iki yılı kapsayan ön lisans eğitimi, ikincisi ise; ön lisans mezuniyeti sonrası dikey geçiş sınavı ile geçiş imkânı sunan ve üçüncü sınıftan başlama imkânı sağlayan sistem olan lisans eğitimidir. Lisans eğitimi; sekiz yarıyılı kapsayan ve toplamda dört yılda tamamlanması beklenen programdır.

Yükseköğretim kanununun 3ncü maddesinin (a, c, d, e, f, g) bentleri incelendiğinde karşımıza aşağıdaki tanımlar çıkmaktadır. Bunlar;

Yükseköğretim: Milli eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim ve öğretimin tümüdür. (YÖK, 2547)

Yükseköğretim Kurumları: Üniversite ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan konservatuvarlar, fakülteler, yüksekokullar, enstitüler, araştırma ve uygulama merkezleridir. Ayrıca bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olan meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmadan ve ekonomik bir amaca yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokulları Yükseköğretim bünyesinde faaliyet sürmektedir (YÖK, 2547).

Üniversite: Bilimsel bir otonom bir yapıya ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek seviyede eğitim ve öğretim, yayın ve danışmanlık ve bilimsel araştırma yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur (YÖK, 2547).

Fakülte: Yüksek düzeyde eğitim ve öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan; kendisine çeşitli hizmet ve eğitim birimleri bağlanabilen bir yükseköğretim kurumudur (YÖK, 2547).

Enstitü: Üniversitelerde ve fakültelerde bir veya birden fazla benzer ve ilgili bilim dallarında lisansüstü, eğitim ve öğretim, uygulama ve bilimsel araştırma yapan bir yükseköğretim kurumudur (YÖK, 2547).

Yüksekokul: Belirli bir mesleğe yönelik yetiştirilmek üzere eğitim-öğretime ağırlık veren bir yükseköğretim kurumudur (YÖK, 2547).

YÖK'ün istatistiki grafiklerine öğrenim düzeyine göre, 2018-2019 öğretim döneminde 7.740.502 kadın ve erkek öğrencinin eğitim aldığı görülmektedir. Öğrenim düzeyi olarak bakıldığında, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programları toplamı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 10: Öğrenim Düzeyine Göre Kadın Erkek Öğrenci Dağılımı

Öğrenim Düzeyine Göre Kadın Erkek Öğrenci Dağılımı			
Öğrenim Düzeyi	Kadın	Erkek	Toplam
Önlisans	1.418.969	1.410.461	2.829.430
Lisans	2.041.277	2.379.422	4.420.699
Yüksek Lisans	173.062	221.112	394.174
Doktora	42.678	53.521	96.199

<https://istatistik.yok.gov.tr/2019>, Başlangıç Bölümü, Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı

2.5.2.1. Ön Lisans

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3ncü maddesinin (r) bendinde, ön lisans eğitimi aşağıdaki şekilde açıklanmıştır;

Ön Lisans: Ortaöğretim yeterliliklerine dayalı asgari iki yıllık bir programı olmakla beraber toplamda 4 dönem olan, nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaç edinen veya lisans öğretiminin birinci aşamasını kapsayan eden bir yükseköğretimdir (YÖK, 2547).

2.5.2.2. Lisans

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3ncü maddesinin (s) bendinde, lisans eğitimi aşağıdaki şekilde açıklanmıştır;

Lisans: Ortaöğretime yeterliliklerine istinaden, asgari 4 yıl ya da sekiz yarıyılık bir programı kapsayan bir yükseköğretimdir (YÖK, 2547).

2.5.3. Lisansüstü Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3ncü maddesinin (t) bendinde, lisansüstü eğitimi aşağıdaki şekilde açıklanmıştır;

Lisansüstü: Yüksek lisans ve doktora ile tıp bölümünde, dış hekimliği bölümünde, eczacılık bölümünde ve veteriner hekimlik bölümlerinde uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsar (YÖK, 2547).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 2'nci bölümünde yer alan yüksek lisans programları başlığı altında, madde 4 genel esaslar, madde 6,7, tezli yüksek lisans ve madde 11,12, tezsiz yüksek lisans programı hükümleri aşağıdaki gibidir;

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 4.maddeye 1. fıkrası doğrultusunda; Yüksek lisans programının işleyişi, tezsiz ve tezli olmak üzere iki şekilde devam etmektedir. Programların hangi enstitü anabilim/ana sanat dallarında ve nasıl işletileceği ile ilgili hükümler yükseköğretim kurumlarının yetkisindedir. Tezli ve tezsiz yüksek lisans programları arasında geçişe izin hususları üniversitelerin kendi senatolarına bırakılmış olup, alacakları kararlar doğrultusunda çıkarılan yönetmeliklerle düzenlenmektedir (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.4).

2.5.3.1. Yüksek Lisans

Yüksek lisans eğitimi çeşitli hukuki çerçevelere bağlanmış olup, bu durum aşağıdaki şekilde açıklanmıştır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3ncü maddesinin (t) bendinde, yüksek lisans eğitimini aşağıdaki şekilde açıklanmıştır;

Yüksek lisans eğitimi, lisans öğretimine dayalı, eğitim- öğretim ve araştırmanın neticelerini ortaya koymayı amaç edinen bir yükseköğretim programdır (YÖK, 2547).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 6.maddeye 1. fıkraya göre; Tezli yüksek lisans programa dahil olan öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini verimli bir şekilde kullanarak bilgiye ulaşmaya, bilgiyi derleme, yorumlama ve analiz etme kabiliyetini kazanmasını sağlar (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.6).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 6.maddeye 2. fıkraya göre; Tezli yüksek lisans programı toplamda 21 krediden az olmamak koşuluyla en az 7 ders, 1 seminer dersi ve tez çalışmasından oluşur. Seminer dersi ile tez çalışmalarının kredi yükümlülüğü bulunmamaktadır. Değerlendirme durumu başarılı veya başarısız olarak düzenlenmektedir. Tezli yüksek lisans programına ait eğitim-öğretim döneminde 60 AKTS kredisinden az olmamak koşuluyla seminer dersi dahil en az 8 ders ve tez çalışması olmak üzere toplam en az 120 AKTS kredisinden oluşur. Öğrencinin tez danışmanının atanmasını izleyen dönemden itibaren programda bulunduğu süre boyunca her yarıyıl tez dersi için kayıt yaptırmak durumundadır (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.6).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 6.maddeye 3. fıkraya göre; Öğrencinin alacağı derslerin en fazla ikisini, lisans öğrenimi esnasında alınmamış olması koşuluyla, lisans derslerinden seçme hakkı kazanır. Bunlara ilaveten enstitü anabilim/ana sanat dalı başkanlığının önerisi ve yönetim kurulu onayı doğrultusunda diğer yükseköğretim kurumlarında verilmekte olan derslerden en fazla iki ders seçilebilir (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.6).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 6.maddeye 4. fıkraya göre; Tezli yüksek lisans programının ikinci lisansüstü öğretim programı olarak da devam edilebilmektedir. (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.6).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 7.maddeye 1. fıkraya göre; Tezli yüksek lisans programının süresi bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç, kayıt olduğu programa ilişkin derslerin verildiği dönemden başlamak üzere, her dönem için kayıt

yaptırıp yaptırmadığına bakılmaksızın dört yarıyıl olup, program en çok altı yarıyılta tamamlanır. (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.7).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 7.maddeye 3. fıkraya göre; Yüksek lisans programından süresinden önce mezun olabilmeye ilişkin yönetmelikler senato tarafından belirlenmektedir (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.7).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 11.maddeye 1. fıkraya göre; Tezsiz yüksek lisans programı, öğrenciye meslek ile ilgili konularda bilgi kazandırarak var olan bilginin daha çok pratikte nasıl kullanılacağını göstermektedir (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.11).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 11.maddeye 2. fıkraya göre; Tezsiz yüksek lisans programı toplam 30 krediden ve 60 AKTS'den az olmamak koşuluyla asgari 10 ders ile dönem projesi dersinden oluşur. Öğrenci, dönem projesi dersinin alındığı yarıyılta dönem projesi dersine kayıt yaptırmak ve yarıyıl sonunda yazılı proje ve/veya rapor vermek zorundadır. Dönem projesi dersi kredisiz olup başarılı veya başarısız olarak değerlendirilir (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.11).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 11.maddeye 3. fıkraya göre; Öğrencinin alacağı derslerin azami üçü, lisans öğrenimi sırasında alınmamış olması şartıyla, lisans derslerinden seçilebilme hakkı vardır (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.11).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 11.maddeye 4. fıkraya göre; tezsiz yüksek lisans programı sonuna senato tarafından belirlenen esaslar doğrultusunda yeterlik sınavı uygulanabilir.

(Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.11)

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 12.maddeye 1. fıkraya göre; Tezsiz yüksek lisans programını tamamlama süresi, bilimsel hazırlıktaki süreler hariç, kayıt olduğu programa ait derslerin verildiği dönemden başlamak kaydıyla, her dönem için kayıt yaptıırıp yaptırmama şartı aranmaksızın en az iki yarıyıl veya en çok üç yarıyıldır. Bu sürenin sonunda derslerde başarısız olan veya programı

tamamlayamayan öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir. (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.12).

2.5.3.2. Doktora

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3ncü maddesinin (t) bendinde, doktora eğitimini aşağıdaki şekilde açıklanmıştır;

Doktora: Lisansa dayalı en az altı veya yüksek lisans, eczacılık veya fen fakültesi mezunlarınca Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından düzenlenen esaslar dahilinde bir laboratuvar dalında kazanılan uzmanlığa dayalı olarak asgari dört yarıyıllık programı kapsayan ve orijinal bir araştırmanın neticelerini ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretimdir (YÖK, 2547).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 15.maddeye 1. fıkraya göre; Doktora programı, öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel problemleri çözebilme, verileri geniş ve derin bir bakış açısı ile inceleyerek yorum yapma, tetkik etme ve yeni bulgulara ulaşmak için gerekli becerileri kazandırır (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.15).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 15.maddeye 2. fıkraya göre; Doktora programı, tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilmiş öğrenciler, yirmi bir krediden ve bir eğitim-öğretim dönemi içinde en az 60 AKTS şartıyla en az yedi ders, seminer, yeterlik sınavı, tez önerisi ve tez olmak üzere en az 240 AKTS krediyi tamamlamak zorundadır. Lisans derecesi ile kabul edilmiş öğrenciler için de en az kırk iki kredilik 14 ders, seminer, yeterlik sınavı, tez önerisi ve tez çalışması olmak üzere toplam en az 300 AKTS kredisinden oluşur. (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.15).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 15.maddeye 3. fıkraya göre; Doktora programlarında enstitü anabilim/anasanat dalı başkanlığının önerisi ve yönetim kurulu onayı ile diğer yükseköğretim kurumlarında verilmekte olan derslerden yüksek lisans derecesi ile kabul edilmiş öğrenciler için en fazla iki, lisans derecesiyle kabul edilmiş öğrenciler için en fazla dört ders seçilebilir (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.15).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 15.maddeye 4. fıkraya göre; Lisans dersleri ders yüküne ve doktora kredisine sayılmaz. (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.15).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 15.maddeye 5. fıkraya göre; Doktora programları ikinci öğretim olarak açılmamaktadır (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.15).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 15.maddeye 6. fıkraya göre; Doktora çalışması sonunda öğrencinin vereceği tezin, bilime yenilik kazandırma, yeni bir bilimsel yöntem meydana getirme, bilinen bir yöntemi en az bir yeni alana uygulama niteliğini kazandırması gerekmektedir (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.15).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 17.maddeye 1. fıkraya göre; Doktora programı, bilimsel hazırlıktaki süreler hariç, tezli yüksek lisans derecesi kabul edilip kayıt olan öğrencilerin, kayıt olduğu programa ait derslerin tamamının verilmesini müteakip, her dönem için kayıt yaptırıp yaptırmadığına kaile alınmaksızın sekiz yarıyıl olup azami tamamlama süresi on iki yarıyıldır. Lisans derecesi ile kabul edilenler için on yarıyıl olup azami tamamlama süresi on dört yarıyıl olarak belirlenmiştir. (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.17).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 17.maddeye 2. fıkraya göre; Doktora programı için alması gerekli kredili dersleri tamamlamanın azami süresi tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilenler için dört yarıyıldan oluşmaktadır. Lisans derecesi ile kabul edilenler için ise altı yarıyıldır. Bu süreler içerisinde kredili derslerini başarılı olarak tamamlayamayan veya yükseköğretim kurumunun öngördüğü en az genel not ortalamasını tutturamayan öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.17).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 17.maddeye 3. fıkraya göre; Kredili derslerini tamamlayan, yeterlik sınavında başarılı bulunan ve tez önerisi kabul edilen, ancak tez çalışmasını birinci fıkrada belirtilen on iki veya on dört yarıyıl sonuna kadar tamamlayamayan öğrencinin ilişkisi kesilir. (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.17).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 17.maddeye 4. fıkraya göre; Lisans eğitimi sonrasında doktora programına başvuracak öğrencilerden istenilen durumlar şöyledir. Kredili derslerin tamamından ve azami süreleri dikkate alınarak yapılan tez çalışmasının bitirmesi ve tüm koşulları yerine getirmiş olması beklenmektedir. Doktora tezinde başarılı olamayan öğrencilere tezsiz yüksek lisans diploması verilir. Gerekli krediyi tamamlamaları durumunda, proje ve benzeri diğer koşulları da yerine getirdikleri takdirde doktora tezi ve savunma yapmadıkları durumlarda programdan çekildiklerini beyan ettikleri takdirde öğrencilere tezsiz yüksek lisans diploması verilir (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.17).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÜKSEK LİSANS MUHASEBE EĞİTİMİ MÜFREDATLARININ KARŞILAŞTIRILMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinde sunulan tezli ve tezsiz muhasebe yüksek lisans programlarının müfredatlarının karşılaştırılarak incelenmesi ve yapılan değerlendirmeler doğrultusunda öneriler sunulmasından oluşmaktadır.

Araştırmaya konu olan durum, Türkiye’de bulunan muhasebe yüksek lisansa dayalı akademik birimlerin ve müfredat içeriklerinin değerlendirilip karşılaştırmalı olarak incelenmesinden oluşmaktadır. Üniversitelerin programlarıyla ilgili en çok okutulan derslerin yapıları analiz edilerek değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler ve incelemeler sonucunda elde edilen “en çok okutulan 9 dersin” müfredat içeriği, devlet/vakıf ve tezli/tezsiz ayrımı yapılmıştır. Bu durumun araştırılarak tespit edilmesi ve yapılan tespitler neticesinde, elde edilen verilerin değerlendirilip karşılaştırılmasından oluşmaktadır.

3.2. Çalışmanın Yöntemi ve Veri Seti

Bu çalışmada, Türkiye’deki 36 devlet ve 13 vakıf olmak üzere toplam 49 üniversitenin muhasebe alanındaki yüksek lisans program müfredatları, Yükseköğretim Kurumu ve üniversitelerin resmî web sitelerinde yer alan bilgiler dikkate alınarak “içerik analizi’ ’ne tabi tutulmuştur.

Tablo 11: Muhasebe Alanındaki Yüksek Lisans Programlarının Dağılımı

Üniversite Adı	Program Sayısı	Üniversite Adı	Program Sayısı
Afyon Kocatepe	1	İstanbul Aydın	1
Ağrı İbrahim Çeçen	1	İstanbul Bilgi	2
Akdeniz	1	İstanbul Okan	2
Altınbaş	2	İstanbul Ticaret	2
Anadolu	1	İzmir Demokrasi	2
Ankara Hacı Bayram Veli	2	Karadeniz Teknik	1
Ankara Yıldırım Beyazıt	1	Kayseri	1
Atatürk	1	Kırıkkale	1
Avrasya	2	Kocaeli	1
Aydın Adnan Menderes	1	KTO Karatay	1
Bahçeşehir	1	Kütahya Dumlupınar	2
Balıkesir	1	Manisa Celal Bayar	1
Başkent	4	Marmara	4
Bilecik Şeyh Edebali	2	Muğla Sıtkı Koçman	1
Burdur Mehmet Akif Ersoy	1	Niğde Ömer Halisdemir	2
Bursa Uludağ	2	Ondokuz Mayıs	2
Çukurova	1	Pamukkale Üniversitesi	2
Dokuz Eylül	2	Selçuk Üniversitesi	1
Ege	1	Sivas Cumhuriyet	2
Hacettepe	1	Süleyman Demirel	1
Haliç	2	Trakya Üniversitesi	2
Işık	2	Yalova Üniversitesi	1
İnönü	1	Yeditepe Üniversitesi	3
İstanbul	2	Zonguldak Bülent Ecevit	1
İstanbul Arel	4	Toplam	79

Türkiye’de bulunan devlet ve vakıf üniversitelerinin muhasebe alanındaki yüksek lisans programları incelenmiş ve Tablo 3.2’de yer aldığı şekilde, 47 tezli ve 32 tezsiz olmak üzere toplam 79 muhasebe yüksek lisans programının müfredat bilgilerine erişilebilmiştir.

Tablo 12: Muhasebe Alanındaki Tezli ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Dağılımı

	Tezli	Tezsiz	Toplam
Devlet	34	17	51
Vakıf	13	15	28
Toplam	47	32	79

3.3. Araştırma Bulguları

3.3.1. Genel Bulgular

Devlet ve vakıf üniversiteleri karşılaştırılmalı olarak incelendiğinde, muhasebe ağırlıklı lisansüstü eğitim üstünlüğü devlet üniversitelerindedir. Gelişen ve değişen eğitim sisteminde önceden çok fazla olmayan ama günümüzde sayıları her geçen gün artarak devam eden vakıf üniversitelerinin muhasebe ağırlıklı tezli/tezsiz yüksek lisans eğitiminin oransal dağılımı 1/3 oranına yakındır.

Türkiye’deki üniversitelerde bulunan muhasebe alanındaki yüksek lisans programları 12 farklı isimle sunulmaktadır. Program isimlerinde en çok “Muhasebe ve Denetim” ve “Muhasebe ve Finansman” yer alırken, vakıf üniversitelerinin ağırlıklı “Muhasebe ve Denetim” program adını, devlet üniversitelerinin ise “Muhasebe ve Finansman” program adını tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 13: Muhasebe Alanındaki Yüksek Lisans Program Adları

Program Adı	Program Sayısı (Devlet)	Program Sayısı (Vakıf)	Toplam
Muhasebe	7		7
Muhasebe Denetim	2	3	5
Muhasebe Finansman	7	2	9
Muhasebe Finansman ve Bankacılık	2		2
Muhasebe ve Denetim	9	16	25
Muhasebe ve Finans	1	2	3
Muhasebe ve Finansman	19	2	21
Muhasebe ve Uluslararası Raporlama		1	1
Muhasebe-Finans	1		1
Muhasebe-Finansman	1		1
Uluslararası Finansal Raporlama ve Analiz	1		1
Uluslararası Finansal Raporlama ve Denetim	1	2	3
TOPLAM	51	28	79

Tablo 14: Muhasebe Alanındaki Yüksek Lisans Programlarının Dilleri

Program Adı	Türkçe	Türkçe ve İngilizce	Türkçe, İngilizce ve Almanca	Toplam
Muhasebe	6	1		7
Muhasebe Denetim	5			5
Muhasebe Finansman	7		2	9
Muhasebe Finansman ve Bankacılık	2			2
Muhasebe ve Denetim	24	1		25
Muhasebe ve Finans	3			3
Muhasebe ve Finansman	20	1		21
Muhasebe ve Uluslararası Raporlama	1			1
Muhasebe-Finans	1			1
Muhasebe-Finansman	1			1
Uluslararası Finansal Raporlama ve Analiz	1			1
Uluslararası Finansal Raporlama ve Denetim	3			3
TOPLAM	74	3	2	79

Tablo 3.4’de yer alan program dilleri incelendiğinde, programların yaklaşık %95’inin Türkçe eğitim-öğretim verdiği, yalnızca Afyon Kocatepe ve İstanbul Üniversitelerinde Türkçe’ ye ek olarak İngilizce programlar bulunduğu, Türkçe ve İngilizce dışında Almanca muhasebe yüksek lisansı yapma imkânı veren tek üniversitenin de Marmara Üniversitesi olduğu görülmüştür. Vakıf üniversitelerindeki bütün programların ise Türkçe olduğu tespit edilmiştir.

Bu durum, muhasebecilik mesleği ile ilgilenen kişilerin yabancı dilde eğitim almayı çok tercih etmedikleri yönünde yorumlanabilir. Mesleki eğitimde dilin çok önemli bir iletişim aracı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, muhasebe alanındaki yüksek lisanslarda yabancı dilde eğitim verilmiyor olması, oldukça önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tezli muhasebe yüksek lisans programları incelendiğinde; derslerin iş yüklerine ve dolayısıyla AKTS kredilerine bağlı olarak program müfredatındaki ders sayılarında farklılıklar görülmektedir.

Programlar YÖK çerçeve yönetmeliğine göre planlandığından, öğrencilerin tez ve seminer derslerini de kapsayacak şekilde, yönetmelik gereği 120 AKST kredi yükümlülüğünü başarı ile tamamlaması gerekmektedir. Genelde tezli programlardaki toplam ders yükümlülüğünün 8 ile 13 arasında değiştiği görülmektedir. Programlar içerik bakımından yönetmelik hükümlerine tabi tutularak derslerin sayısal farklılıkları tamamen kredi yükümlülüğünden kaynaklanmaktadır.

Tablo 3.5’de yer alan tezli yüksek lisans programlarının zorunlu ders sayıları incelendiğinde, en az zorunlu dersi olan üniversitenin 1 zorunlu dersi, en fazla zorunlu dersi olan üniversitenin de 13 zorunlu dersi olduğu görülmektedir. Üniversitelerin bazılarında hiç seçmeli ders yokken ve programın tamamı zorunlu derslerden oluşurken, bazı üniversitelerde 28-29 tane seçmeli ders opsiyonu bulunmaktadır.

Tablo 15: Tezli Yüksek Lisans Programlarının Zorunlu ve Seçmeli Ders Sayıları

Devlet / Vakıf	Üniversite Adı	Program Adı	Zorunlu Ders Sayısı	Seçmeli Ders Sayısı	Program Tamamlama Toplam Ders Sayısı
Devlet	Afyon Kocatepe	Muhasebe ve Finansman	5	12	8
Devlet	Ağrı İbrahim Çeçen	Muhasebe ve Finansman	5	28	8
Devlet	Ankara Hacı Bayram Veli	Muhasebe	2	14	8
Devlet	Ankara Hacı Bayram Veli	Muhasebe Finansman	2	15	8
Devlet	Atatürk	Muhasebe ve Finansman	1	20	8
Devlet	Aydın Adnan Menderes	Muhasebe ve Finansman	4	12	8
Vakıf	Başkent	Muhasebe Finansman	7	6	8
Vakıf	Başkent	Uluslararası Finansal Raporlama ve Denetim	7	6	8
Vakıf	Haliç	Muhasebe ve Denetim	8	0	8
Vakıf	Işık	Muhasebe ve Denetim	3	16	8
Vakıf	İstanbul Bilgi	Muhasebe ve Denetim	5	7	8
Devlet	Kırıkkale	Muhasebe ve Finansman	3	22	8
Devlet	Sivas Cumhuriyet	Muhasebe Finansman ve Bankacılık	2	8	8
Vakıf	Altınbaş	Muhasebe ve Denetim	9	0	9
Vakıf	İstanbul Okan	Muhasebe ve Denetim	9	16	9
Vakıf	İstanbul Ticaret	Muhasebe Denetim	7	18	9
Devlet	Karadeniz Teknik	Muhasebe	3	11	9
Devlet	Muğla Sıtkı Koçman	Muhasebe ve Finansman	4	18	9
Devlet	Niğde Ömer Halisdemir	Muhasebe ve Finansman	5	15	9
Vakıf	Yeditepe Üniversitesi	Muhasebe ve Finans	5	16	9
Devlet	Akdeniz	Muhasebe Finansman	5	29	10
Devlet	Anadolu	Muhasebe	8	7	10

Devlet / Vakıf	Üniversite Adı	Program Adı	Zorunlu Ders Sayısı	Seçmeli Ders Sayısı	Program Tamamlama Toplam Ders Sayısı
Vakıf	Avrasya	Muhasebe ve Denetim	5	16	10
Devlet	Balıkesir	Muhasebe ve Finansman	5	6	10
Devlet	Bilecik Şeyh Edebali	Muhasebe ve Denetim	3	15	10
Devlet	Burdur Mehmet Akif Ersoy	Muhasebe ve Finansman	4	20	10
Devlet	Bursa Uludağ	Muhasebe ve Denetim	7	9	10
Devlet	Hacettepe	Muhasebe-Finans	6	7	10
Devlet	İnönü	Muhasebe-Finansman	4	16	10
Devlet	İstanbul	Muhasebe	8	3	10
Devlet	İstanbul	Muhasebe ve Denetim	10	0	10
Vakıf	İstanbul Aydın	Muhasebe ve Denetim	8	5	10
Devlet	İzmir Demokrasi	Muhasebe ve Finansman	4	10	10
Devlet	Kütahya Dumlupınar	Muhasebe ve Denetim	4	18	10
Devlet	Marmara	Muhasebe Finansman	2	20	10
Devlet	Marmara	Muhasebe Denetim	2	16	10
Devlet	Ondokuz Mayıs	Muhasebe Finansman	4	26	10
Devlet	Pamukkale Üniversitesi	Muhasebe ve Finansman	6	16	10
Devlet	Yalova Üniversitesi	Muhasebe ve Finansman	3	11	10
Vakıf	İstanbul Arel	Muhasebe ve Denetim	5	9	11
Vakıf	İstanbul Arel	Muhasebe ve Finansman	6	11	11
Devlet	Kocaeli	Muhasebe ve Finansman	5	20	11
Devlet	Kütahya Dumlupınar	Uluslararası Finansal Raporlama ve Analiz	4	23	11
Devlet	Manisa Celal Bayar	Muhasebe Finansman	6	13	11
Devlet	Trakya Üniversitesi	Muhasebe ve Denetim	10	12	11
Devlet	Kayseri	Muhasebe ve Finansman	5	17	12

Devlet / Vakıf	Üniversite Adı	Program Adı	Zorunlu Ders Sayısı	Seçmeli Ders Sayısı	Program Tamamlama Toplam Ders Sayısı
Devlet	Dokuz Eylül	Muhasebe	12	2	13
Devlet	Süleyman Demirel	Muhasebe ve Finans	13	0	13

Sunulan seçmeli ders sayısı bakımından devlet ve vakıf üniversitelerinin tezli yüksek lisans programları karşılaştırıldığında, devlet üniversitelerindeki 34 programda toplam 166 zorunlu ders ve vakıf üniversitelerindeki 13 programda toplam 84 zorunlu ders bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla devlet üniversitelerinin zorunlu ders ortalaması 4,88 ders iken, bu ortalama vakıf üniversitelerinde 6,46 derse yükselmektedir. Tezli programlarda, vakıf üniversitelerinin müfredatlarında zorunlu dersler daha fazla yer almaktadır.

Tezli programlar seçmeli dersler bakımından değerlendirildiğinde, zorunlu derslerin tam tersi bir durum söz konusudur. Devlet üniversitelerindeki 34 programın müfredatında toplam 491 seçmeli ders ve vakıf üniversitelerindeki 13 programın müfredatında toplam 126 seçmeli ders olup, devlet üniversitelerinde ortalama 14,44 seçmeli ders ve vakıf üniversitelerinde de ortalama 9,69 seçmeli ders bulunmaktadır. Devlet üniversiteleri içinde en çok seçmeli ders sunan üniversitelerin web sitelerinden 28-29 tane seçmeli ders bilgisine ulaşılabilirken, vakıf üniversitelerinden sadece 1 tane üniversite 18 ve bir tane üniversite 16 tane seçmeli ders açmakta, diğerleri ise öğrencilerine çok daha az seçmeli ders sunabilmektedir.¹

Tablo 3.6'da yer alan tezsiz program bilgileri analiz edildiğinde, devlet üniversitelerinde 88 vakıf üniversitelerinde de toplam 78 adet zorunlu ders olduğu görülmüştür. Devlet üniversitelerinde 17 tezsiz program, vakıf üniversitelerinde ise 15 tezsiz program olduğu dikkate alındığında, devlet üniversiteleri için 5,5 ve vakıf üniversiteleri için 5,2 olan zorunlu ders ortalamalarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Zorunlu derslerdeki paralellik, seçmeli derslerde de mevcuttur. Devlet üniversitelerinde 152 seçmeli ders, vakıf üniversitelerinde de 142 seçmeli ders sunulmakta ve her ikisi için de ortalama seçmeli ders sayısı 9,5 olarak hesaplanmaktadır.

---

¹ Seçmeli ders sayıları dikkate alınırken, söz konusu yüksek lisans programının web sitesinde yer alan program dersleri dikkate alınmış, diğer yüksek lisans programlarından (işletme, ekonomi, hukuk, insan kaynakları, vb.) alınabilecek geniş seçmeli havuzu dikkate alınmamıştır.

Tablo 16: Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Zorunlu ve Seçmeli Ders Sayıları

Devlet / Vakıf	Üniversite Adı	Program Adı	Zorunlu Ders Sayısı	Seçmeli Ders Sayısı	Program Tamamlama Toplam Ders Sayısı
Vakıf	Altınbaş	Muhasebe ve Denetim	10	0	10
Devlet	Ankara Yıldırım Beyazıt	Uluslararası Finansal Raporlama ve Denetim	5	10	10
Vakıf	Avrasya	Muhasebe ve Denetim	4	16	10
Vakıf	Bahçeşehir	Muhasebe ve Uluslararası Raporlama	5	6	10
Vakıf	Başkent	Muhasebe Finansman	6	6	10
Vakıf	Başkent	Uluslararası Finansal Raporlama ve Denetim	6	6	10
Devlet	Bilecik Şeyh Edebali	Muhasebe ve Denetim	1	14	12
Devlet	Bursa Uludağ	Muhasebe ve Denetim	5	10	10
Devlet	Çukurova	Muhasebe	10	0	10
Devlet	Dokuz Eylül	Muhasebe	10	0	10
Devlet	Ege	Muhasebe ve Finansman	8	8	10
Vakıf	Haliç	Muhasebe ve Denetim	10	0	10
Vakıf	Işık	Muhasebe ve Denetim	1	10	10
Devlet	İstanbul	Muhasebe ve Denetim	10	0	10
Vakıf	İstanbul Arel	Muhasebe ve Denetim	4	9	10
Vakıf	İstanbul Arel	Muhasebe ve Finansman	3	12	10
Vakıf	İstanbul Bilgi	Muhasebe ve Denetim	4	7	10
Vakıf	İstanbul Okan	Muhasebe ve Denetim	8	16	10
Vakıf	İstanbul Ticaret	Muhasebe Denetim	7	14	10
Devlet	İzmir Demokrasi	Muhasebe ve Finansman	2	9	10
Vakıf	KTO Karatay	Muhasebe Denetim	1	11	10
Devlet	Marmara	Muhasebe Finansman	1	12	10

Devlet / Vakıf	Üniversite Adı	Program Adı	Zorunlu Ders Sayısı	Seçmeli Ders Sayısı	Program Tamamlama Toplam Ders Sayısı
Devlet	Marmara	Muhasebe Denetim	1	12	10
Devlet	Niğde Ömer Halisdemir	Muhasebe ve Finansman	1	12	10
Devlet	Ondokuz Mayıs	Muhasebe Finansman	1	16	10
Devlet	Pamukkale Üniversitesi	Muhasebe ve Finansman	4	16	10
Devlet	Selçuk Üniversitesi ²	Muhasebe ve Finansman	18	0	18
Devlet	Sivas Cumhuriyet	Muhasebe Finansman ve Bankacılık	1	9	10
Devlet	Trakya Üniversitesi	Muhasebe ve Denetim	4	8	10
Vakıf	Yeditepe Üniversitesi	Muhasebe ve Denetim	5	13	10
Vakıf	Yeditepe Üniversitesi	Muhasebe ve Finans	4	16	10
Devlet	Zonguldak Bülent Ecevit	Muhasebe ve Denetim	6	16	10

² Selçuk Üniversitesi'nin Muhasebe ve Finansman yüksek lisans web sayfasında çok fazla sayıda zorunlu (28 adet), seçmeli (24 adet) ve ders türü belirtilmemiş (8 adet) ders bulunmaktadır. Öğrencilerin kaç zorunlu ve kaç seçmeli ders almaları gerektiği konusunda net bir bilgi yer almadığından, mezuniyet için gerekli olan AKTS üzerinden tahmini değerlendirme yapılmıştır.

3.3.2. Müfredatta Yer Alan Derslerle İlgili Bulgular

Muhasebe alanındaki yüksek lisans programlarının program adlarında, eğitim dillerinde, müfredatlarındaki toplam ders sayısında, seçmeli ve zorunlu ders sayılarındaki farklılık dışında, programların sundukları derslerde de önemli ölçüde farklılıklar bulunmaktadır.

Aynı alandaki/konudaki derslerin bile birçok değişik isimle sunulmuş olması, analiz açısından zorluk yaratmaktadır. Bu nedenle tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarındaki dersler belirli alanlar altında kategorize edilerek, içerik analizi ile elde edilen veriler özetlenip raporlanabilecek hale getirilmiştir.

3.3.2.1. Muhasebe / Finansal Raporlama Standartları

Uluslararası finansal raporlama standartları, muhasebe ve denetim alanında ilerlemek isteyen meslek mensupları bakımından oldukça önem taşıyan bir alandır.

Tablo 17: Muhasebe / Finansal Raporlama Standartları ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi

TEZLİ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	23	5	28
Vakıf	4	8	12
Toplam	27	13	40

TEZSİZ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	9	5	14
Vakıf	4	9	13
Toplam	13	14	27

GENEL TOPLAM	40	27	67
---------------------	-----------	-----------	-----------

47 tezli yüksek lisans programının 40 tanesinde “Muhasebe / Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS)” ile ilgili dersler bulunmakta olup, bu derslerin yalnızca %32,50’si zorunlu ders iken, geri kalanları seçmeli ders olarak sunulmaktadır. Dolayısıyla tezli yüksek lisans programlarından mezun olan birçok öğrencinin, seçmeli ders olarak almamaları durumunda, TMS/IFRS ile ilgili olarak hiç ders görmeden mezun olmaları mümkündür. 32 adet tezsiz yüksek lisans programının

27 tanesinde TMS/TFRS ile ilgili ders bulunmakta olup, söz konusu dersler programların yarısında öğrencilere zorunlu olarak okutulmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, bütün yüksek lisans programlarının yaklaşık %85’inde, zorunlu veya seçmeli olarak muhasebe / finansal raporlama standartları dersi bulunduğu tespit edilmiştir.

3.3.2.2. Muhasebe Teorisi

Muhasebe teorisi/kuramı dersi, muhasebe ile ilgili altyapı oluşturan, genel olarak muhasebe teorisinin tarihsel gelişiminden başlayarak muhasebenin temel ilke ve kavramlarının gözden geçirildiği bir derstir.

Yapılan inceleme doğrultusunda, 47 tezli yüksek lisans programının yalnızca 12 tanesinde “Muhasebe Teorisi” ile ilgili dersler bulunmakta olup, bu derslerin yaklaşık %58’i zorunlu ders iken, geri kalanları seçmeli derstir. Dolayısıyla tezli yüksek lisans programlarından mezun olan birçok öğrencinin, seçmeli ders olarak almamaları durumunda, TMS/TFRS ile ilgili olarak hiç ders görmeden mezun olmaları mümkündür. 32 adet tezsiz yüksek lisans programının da 6 tanesinde muhasebe teorisi ile ilgili ders bulunmaktadır.

Tablo 18: Muhasebe Teorisi ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi

TEZLİ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	5	4	9
Vakıf		3	3
Toplam	5	7	12

TEZSİZ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	2	1	3
Vakıf		3	3
Toplam	2	4	6

GENEL TOPLAM	7	11	18
---------------------	----------	-----------	-----------

79 programdan yalnızca 18 tanesinde muhasebe teorisi ile ilgili ders bulunmasının sebebinin muhasebe alanında yüksek lisans yapan öğrencilerin zaten muhasebe

kuramı ile ilgili temel bilgilere sahip oldukları veya olmaları gerektiği varsayımından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

3.3.2.3. Mali Analiz

Mali tablolar analizi, finansal tablolar analizi, finansal analiz, mali analiz, finansal raporlama ve analiz, mali analiz teknikleri, finansal tablolar analizi ve değerlendirme gibi birçok değişik isimle açılan mali analiz dersi, işletmelerin finansal verilerinin çeşitli analiz teknikleri kullanılarak analiz edilmesini ve sonuçlarının yorumlanmasını içeren bir derstir.

Tablo 19: Mali Analiz ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi

TEZLİ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	17	3	20
Vakıf	5	2	7
Toplam	22	5	27

TEZSİZ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	6	6	12
Vakıf	7	3	10
Toplam	13	9	22

GENEL TOPLAM	35	14	49
---------------------	-----------	-----------	-----------

Hem tezli hem tezsiz yüksek lisans programlarında önemli ölçüde yer bulan mali analiz dersleri, devlet üniversitelerinde vakıf üniversitelerine kıyasla daha fazla sunulmaktadır. %28,50 oranında zorunlu ders olarak yer alan mali analiz dersleri, yüksek lisans öğrencilerine daha çok seçmeli ders sunulmaktadır.

3.3.2.4. Maliyet Muhasebesi ve Maliyet Analizi

Maliyet muhasebesi ve analizi, işletmelerin ürün ve hizmetlerine ilişkin bütün maliyetlerinin hesaplanması, kaydedilmesi ve analizi ile ilgili dersler olup, işletmenin karlılığına etkisi nedeniyle önem arz etmektedir.

Tablo 20: Maliyet Muhasebesi ve Maliyet Analizi ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi

TEZLİ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	27	2	29
Vakıf	5	4	9
Toplam	32	6	38

TEZSİZ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	8	7	15
Vakıf	5	5	10
Toplam	13	12	25

GENEL TOPLAM 45 18 63

Çoğunlukla seçmeli olarak sunulmakla birlikte, toplam 79 yüksek lisans programının yaklaşık %80'inde maliyet muhasebesi ve maliyet analizi ile ilgili dersler bulunmaktadır.

3.3.2.5. Yönetim Muhasebesi

Yönetim muhasebesi dersi, muhasebe bilgi sisteminden elde edilen finansal verilerin kullanılarak yönetsel kararların alınmasında yol gösteren stratejik bir derstir.

Tablo 21: Yönetim Muhasebesi ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi

TEZLİ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	15	4	19
Vakıf	4	6	10
Toplam	19	10	29

TEZSİZ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	4	6	9
Vakıf	4	6	10
Toplam	8	12	20

GENEL TOPLAM 27 22 49

Yönetim muhasebesi daha çok devlet üniversitelerinde ve seçmeli ders olarak sunulan bir derstir. Bazı yüksek lisans programlarında yönetim muhasebesi ve maliyet muhasebesi ayrı dersler olarak yer almayıp, yönetim ve maliyet muhasebesi adı altında tek bir ders olarak müfredatta bulunmaktadır.

3.3.2.6. Finans

Araştırmaya konu olan 79 tezli ve tezsiz yüksek lisans programının 55 tanesinde değişik finans dersleri bulunmaktadır. Bunlar finansal yönetim, işletme finansmanı, uluslararası finans(man), finansal piyasalar ve kurumlar ve benzeri derslerdir.

Tablo 22: Finans ile İlgili Derslerin Programlara Dağılımı

Program Adı	Program Sayısı	Seçmeli	Zorunlu	Toplam Ders Sayısı	Toplam Ders Sayısı / Program Sayısı
Muhasebe	7	3	1	4	57,14%
Muhasebe Denetim	5	1	0	1	20,00%
Muhasebe Finansman	9	7	2	9	100,00%
Muhasebe Finansman ve Bankacılık	2	2	0	2	100,00%
Muhasebe ve Denetim	25	6	7	13	52,00%
Muhasebe ve Finans	3	0	2	2	66,67%
Muhasebe ve Finansman	21	14	6	20	95,24%
Muhasebe ve Uluslararası Raporlama	1	0	1	1	100,00%
Muhasebe-Finans	1	0	1	1	100,00%
Muhasebe-Finansman	1	1	0	1	100,00%
Uluslararası Finansal Raporlama ve Analiz	1	0	0	0	0,00%
Uluslararası Finansal Raporlama ve Denetim	3	1	0	1	33,33%
TOPLAM	79	35	20	55	

Finans dersleri incelendiğinde elde edilen bulgular, çoğunluklu olarak devlet üniversitelerinde yer alıp, seçmeli ders olarak müfredat içeriğinde bulunmaktadır.

Tablo 23: Finans ile İlgili Dersler Açısından Müfredat Analizi

TEZLİ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	23	3	26
Vakıf	1	5	6
Toplam	24	8	32

TEZSİZ	Seçmeli	Zorunlu	Toplam
Devlet	8	5	13
Vakıf	3	7	10
Toplam	11	12	23

GENEL TOPLAM   **35**   **20**   **55**

Finans derslerinin değişik programlara dağılımı incelendiğinde, Muhasebe-Finans, Muhasebe-Finansman, Muhasebe Finansman, Muhasebe ve Finans, Muhasebe ve Finansman gibi hem muhasebe hem finans bilim dallarının ortak yürüttüğü yüksek lisans programlarında, program öğrenim çıktıları ile de uyum bakımından neredeyse programların tamamında çeşitli finans dersleri olduğu görülmektedir.

Muhasebe ve denetim ve uluslararası finansal raporlama programlarında ise finans derslerine yer verilme oranının yalnızca %44 civarında olduğu tespit edilmiştir.

3.3.2.7. Muhasebe Bilgi Sistemleri

Yönetim bilgi sisteminin alt sistemi olan muhasebe bilgi sistemi ile ilgili dersler, öğrencilere finansal verilerin işlenmesi ve iletilmesi noktasında gerekli olan bilgi teknolojileri kullanımı ve yönetimi ile ilgili becerileri kazandırmayı hedefleyen derslerdir.

sunulmaktadır. Hile denetimi, adli muhasebe, meslek etiği, davranışsal muhasebe, işletmelerde iç kontrol ve iç denetim yapısı, firma değerlemesi, risk yönetimi, muhasebe ve denetimde teknoloji uygulamaları, işletme bütçeleri, vadeli işlem piyasaları gibi dersler, sunulan diğer zorunlu ve seçmeli ders örneklerinden bazılarıdır.

3.3.3. Yurtdışı Programlarla Karşılaştırma

Bu bölümde bahsi geçen yurtdışı programların karşılaştırma aşamasında önemli bir konu olan Bologna süreci yükseköğretim kurumunun da yakından takip ettiği ülkemizde de birçok üniversitesinin bölüm ve programlarında yer verdiği AKTS kredisi olarak müfredat listelerinde düzenlenmiştir. Yurtdışı ve yurtiçi üniversitelerin karşılıklı müfredat listelerinin tanınırlık kazanabilmesi için önem arz etmektedir. Bu durumda ülkemizde, YÖK internet sitesinde “Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı” adı altında çeşitli açıklamalara yer verilmiştir.

Ülkemiz ve bağlantısı bulunan diğer Avrupa ülkeleri nezdinde Bologna süreci uluslararası eğitim faaliyetleri ve çalışmaları açısından önem arz etmektedir. Bologna Süreci’nin temelleri 1998 yılında Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanlarının Sorbonne’da gerçekleştirdikleri toplantı sonunda yayımlanan Sorbonne Bildirisi ile atılmıştır. Avrupa’da ortak bir yükseköğretim alanı yaratma fikri ilk kez bu bildiri ile ortaya çıkmıştır. (Terzi, Şen ve Solak, 2013, s.86).

Bologna Süreci, Avrupa’da kendine yer adine bilmeyi Yükseköğretimi dikkate alarak alan yaratmayı hedefleyen bir reform sürecidir. Bologna Süreci’nin oluşturmayı hedeflediği, Avrupa Yükseköğretim Alanı içerisinde yer alan ülke vatandaşlarının, yükseköğrenim görmek ya da çalışma amacı ile Avrupa’da kolayca dolaşabilmesine olanak verilmesidir. Avrupa gerek yükseköğretim ve gerekse iş imkanları açısından dünyanın diğer bölgelerindeki kişiler tarafından tercih edilir hale getirilmesine çalışılacaktır. (Terzi, Şen ve Solak, 2013, s.86). Böylelikle kültürleşme ve etkileşim artacak öğrenciler ve öğretim elemanları açısından hareketlilik oluşacaktır.

Bir diğer önemli durum ise, Çürük ve Doğan'ın yapmış olduğu araştırmalar neticesinde yurt dışında ve ölkemizde verilen muhasebe eğitimine ait karşılaştırma sonuçları şu şekildedir; Türkiye'deki üniversitelerde verilmekte olan muhasebe eğitiminin önemlilik arz eden özelliklerinden birisi ise, İngiltere, Amerika, Avustralya gibi Anglosakson ölkelerindeki eğitimden farklı olarak, hukukî yaptırımlara çok fazla önem vererek, özellikle vergi kanunlarına ait hükümlere sıkı sıkıya bağlı şekilde hareket ediliyor olmasıdır (Çürük çalışması), Çürük ve Doğan, 2001. s.30).

Yurtdışında bulunan birkaç üniversitenin eğitim modelleri incelendiğinde, uluslararası muhasebe eğitimi karşılaştırmasında elde edilen bulgular şu şekilde karşımıza çıkmaktadır; Avrupa Birliği ölkeleri ve ABD'den 6 üniversite üzerinde yapılan araştırma ve analiz neticesinde, muhasebe ve finans alanında birçok bölüme rastlanılmaktadır. Bu üniversiteler; "Erasmus University Rotterdam", "IESEG Scholl of Management", "EDC Paris Business School", "Texas A&M University Mays Business School", "University of New Hampshire Peter T. Paul College of Business and Economics", "Baston College Carroll Schooll of Management" olarak araştırmaya konu edilmiştir. Müfredat yapıları ölkemizde benzerlik göstermekle birlikte farklı dersler ve uygulama analizleri açasından değişiklikler göstermektedir. Ölkemizdeki muhasebe programlarına ait müfredat yapılarına ve AKTS/ECTS kredilerine baktığımızda ortak denilebilecek, muhasebe, finans, etik, vergilendirme ve hukuk derslerimiz benzer yapıda olduğu içerik analizi boyutundan baktığımızda programlar arasında yakınlık ve yakınlık olduğu gözlenmektedir. Farklı olan bir durum ise, programlar arasında sistemsel veri analizi dersine oldukça önem verdikleridir. Uygulamalı eğitim esnasında kullanmış oldukları metotla veri analizi dersine ilişkin teorik olarak öğrendikleri konuları pekiştirme imkânına sahip olup, yaparak ve uygulayarak öğrendikleri bilgileri daha kalıcı hale getirdikleri görölmektedir. Türkiye'de bu durum üniversiteler arasında yeni yeni yapılanmaya sahiptir. Analiz dersi için kullanılacak programların lisansları yüklü bir meblağ gerektirdiğinden satın alma durumu üniversiteler açasından zorlu bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

SONUÇ

Ulusal ve uluslararası boyutta fonksiyonel olarak ortak hareket edilebilmesi için bir dil geliştirilmiş ve buna da muhasebe bilimi denilmiştir. Amaç bu muhasebe biliminin eğitim kademelerinden biri olan yüksek lisans boyutunu ele almaktır.

Muhasebe eğitiminin Türkiye'deki yüksek lisans müfredatlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi aşamasında “Yükseköğretim Kurumu” web sitesi ve ülkemizde muhasebe yüksek lisans eğitimi veren üniversitelerin bölümlerine ilişkin programların internet siteleri yardımı ile analiz edilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Muhasebe eğitiminin tarihsel boyutu, tanımı, amacı, önemi, işlevi ve hukuksal açıdan dayanak gösterilen meslek mevzuatları ve hizmetten sayılan staj süreleri açıklanmıştır.

Yükseköğretim Kurumu'na ait istatistiki verilerden yararlanılarak elde edilen üniversitelerin türleri başlığı altında 13 akademik başlığa rastlanmaktadır. Bu başlık adı altında; sanatta yeterlilik programı, üniversite, yüksekokul, enstitü, meslek yüksek okulu, fakülte, araştırma ve uygulama merkezi, doktora programı, bilim dalı, yüksek lisans programı, bölüm, program, anabilim dalı olarak ayrıştırılmıştır. Yapılan araştırma neticesinde 2019-2020 yıllarına ait farklılıklar ilişkin çıkarımlar yapılarak sayısal olarak listelenmiştir. 207 üniversitede yapılan incelemeler sonucunda spesifik olarak muhasebe eğitimi veren bölümlerin programlarına ilişkin durum analizleri yapılmıştır. Bu dağılım sayısal olarak, Devlet Üniversiteleri 129, Vakıf Meslek Yüksek Okulu 5, Vakıf Üniversitesi 73 olarak tespit edilmiştir. Analiz neticesinde, devlet üniversitelerinde 36, Vakıf üniversitelerinde 13 bölüme rastlanmıştır. Program bazında ise isimleri farklılık göstermekle birlikte 12 program tespit edilmiştir. Bunlar, muhasebe, muhasebe denetim, muhasebe finansman, muhasebe finansman ve bankacılık, muhasebe ve denetim, muhasebe ve finans, muhasebe ve finansman, muhasebe ve uluslararası raporlama, muhasebe-finans, muhasebe-finansman, uluslararası raporlama ve analiz, uluslararası finansal raporlama ve denetim olarak listelenmiştir. Devamında bu isimlere ait üniversitelerde toplamda 79 program incelenmiştir. Devlet ve vakıf üniversiteleri

ayrımı yapılarak ülke genelinde bölgesel dağılımları analiz edilmiştir. Muhasebe eğitim programlarının ortaokul, lise, üniversite ve lisansüstü kademeleri araştırılarak düzenlenmiştir.

Bu çalışmanın asıl amacına hitap eden karşılaştırma ve değerlendirme boyutunda, yöntemi, veri seti, araştırma bulguları ve müfredatta yer alan, muhasebe/finans raporlama standartları, muhasebe teorisi, mali analiz, maliyet muhasebesi ve maliyet analizi, yönetim muhasebesi, finans, muhasebe bilgi sistemleri, denetim, vergi ve diğeri adı altında birleşen toplam da 9 dersin ayrıntılı olarak analizine yer verilmiştir. Analiz neticesinde derslerin tezli/tezsiz, zorunlu ve seçmeli ayrımı yapılarak sayısal ve oransal durumları genel toplam şeklinde ifade edilmiştir.

Vakıf üniversitelerinin yüksek lisans müfredatlarında bulunan zorunlu ders sayısının devlet üniversitelerine kıyasla daha çok ve seçmeli ders sayısının daha az olmasının, vakıf üniversitelerinin yüksek lisans programlarındaki öğrenci sayısının daha az olmasından veya kaynak kullanım kısıtlamalarından (bir dersin açılması için o dersi belli sayıda öğrencinin alıyor olması zorunluluğu, vb.) kaynaklanabileceği tahmin edilmektedir.

Çok kapsamlı ve detaylı araştırma içeren bu çalışma, eğitim kademelerden birisi olan yüksek lisans kademesi dikkate alınarak hazırlanmıştır. Muhasebe eğitiminin yüksek lisans bölümleri ve programları ülkemiz açısından detaylıca incelenip değerlendirilmiştir. Uluslararası boyutta da birkaç üniversite araştırmaya dahil edilerek, müfredatlarının aynı derslerine ilişkin benzer ve farklı yönlerine dahil önerilere yer verilmiştir.

Son olarak muhasebe eğitiminin yüksek lisans verilerinin yer aldığı ve tablolar aracılığı ile sayısal verilerle sıralandığı, değerlendirildiği ve karşılaştırıldığı bu çalışmaya devam niteliği taşıyabilecek öneriler şu şekildedir; Araştırma konusu dikkate alınarak konu bağlantısı sağlanıp, uluslararası boyuttaki üniversitelerin yüksek lisans kademelerinin muhasebe bölümleri incelenebilir. Bir diğer araştırmaya konu olabilecek durum ise ülkemizde bulunan muhasebe eğitimi kapsamında doktora derecesi veren üniversitelerin aynı analiz yöntemi kullanılarak tespit ve değerlendirilmesinin yapılması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akyel, N., & Sert, B. (2019). Ortaöğretim Muhasebe Müfredatının Lisans Düzeyi Muhasebe Eğitime. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , Cilt:12, Sayı:63.
- Albez, A. ve Bilici, N. (2012) “Meslek Yüksekokulları Muhasebe Öğrencilerinin Mesleğe Bakışları: Atatürk Üniversitesinde Bir Araştırma”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:16, Sayı:3.
- Alhas, A. (2006), Lisansüstü Eğitim Yapmakta Olan Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Lisansüstü Eğitime Bakış Açıları (Ankara İli Örneği), Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Apostolou ve Arkadaşları, (2018), “*Accounting education literature review*” *Journal of Accounting Education*, Sayı, 47
- Arap, Sultan Kavili (2007). Türkiye’de Üniversitelere İlişkin Politikalar ve Üniversitelerin Kuruluş Yeri Seçimi, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Barutçugil, İsmet, (2002). *Eğiticinin Eğitimi*, Ankara: Kariyer Yayınları.
- Baskan, G. A. (2001). Türkiye de yükseköğretimin gelişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:21, Sayı:1.
- Başkan, A.G. (2001) Türkiye’de Yükseköğretim ve İnsan gücü Hedefleri, Ankara: DPT Yayınları, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:21, Sayı:1
- Bozan, Mahmut. (2012), “Lisansüstü Eğitimde Nitelik Arayışları” *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi* Cilt:4, No:2.
- Çürük, T. Doğan, Z. (2001), Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi, Türkiye Örneği, *ODTÜ Gelişim Dergisi*, Cilt:28, Sayı:3-5.

- Dalğar, Hüseyin. (2012). İşletmelerin muhasebeye bakışı ve muhasebecilerden beklentileri üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Cilt:37.
- Demirel, B , Tarakcıoğlu Altınay, A . (2020). Alman Muhasebe Sisteminin Türk Muhasebe Hayatındaki Yeri: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Örneği. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt:7, Sayı:1
- Demirkan, Ş. (2001), Muhasebe Eğitim yöntemleri. XX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Tekirova/Antalya.
- Dinç, e, Abdioğlu, h. (2009). *İşletmelerde kurumsal yönetim anlayışı ve muhasebe bilgi sistemi ilişkisi: imkb-100 şirketleri üzerine ampirik bir araştırma*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:12, Sayı:21
- Dinç, Engin ve Kaya, Uğur (2006). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Ahlakı Kuralları Açısından Hizmet Satın Alanlar Tarafından Algılanma Biçimi Üzerine Bir Araştırma.” *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Cilt:5, Sayı:17
- Erserim, A. (2016). *Türkiye’de Muhasebe Disiplininin Gelişimi: İlk İşletme Dergileri Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt:45.
- Figen, Z.A.İ.F., & Ayanoğlu, Y. (2007). *Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme*. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:9, Sayı:1.
- Gençoğlu, Ü. G. (2009). *Türkiye’de Harf Devriminin Muhasebe Eğitimi Ve Muhasebe Uygulamalarına Etkisi*. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD), Cilt:1, Sayı:1.

- Gökten, Pınar Okan ve Soner Gökten, (2016), Uluslararası Eğitim Standartlarına Genel Bir Bakış: Geçerliğinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:3, Sayı:6.
- Güvemli, O, Aytulun, A, Şişman, B. (2013). *Türkiye’de Muhasebe Mesleğinin Gelişmesi ve İlk Meslek Örgütlenmesi: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği- 1942. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı:4.
- Karaman, S. Bakırcı, F. (2010), “*Türkiye’de Lisansüstü Eğitim Sorunlar ve Çözüm Önerileri*” Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. Cilt:2,
- Karasioğlu, F. Duman, Haluk, (2011), Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi ve Kalitesi Üzerine Bir Not, “*Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*”. Cilt:10, Sayı:1.
- Karataş, Ş, Yücel, G, Adiloğlu, B. (2018). *Muhasebe Eğitimine Verilen Doksan Yıllık Ömür: Kırkor Kömürcüyan. Muhasebe Enstitüsü Dergisi*. Cilt:16, Sayı:59.
- Kutlu, H. A., & Öztürk, S. (2015). Muhasebe Egitiminde" Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri" Üzerine Görüşler. Cilt:1, Sayı:4.
- Marşap, Beyhan (1996), “*Muhasebe Mesleği Fonksiyonları ve Meslek Mensuplarının Nitelikleri*” *Yaklaşım Dergisi*, Sayı:37.
- Özcan, İ., Ünal, G. F. ve Helhel, Y. (2009) “Muhasebe Programı Öğrencilerinin Cinsiyet ve Eğitim Durumunun Muhasebe Mesleğine Yönelik Tutumları ile İlişkilendirilmesi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 41.
- Saklı, Ali Rıza (2017). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Öğrenci ve Akademisyenleri ile Rize Halkının Karşılıklı Algı ve Beklentileri, Ankara Ofset Basım Mat. Ankara, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları, Sayı:22

- Sezgin,İ (1999), 16. Milli Eğitim Şurası: Konuşmalar, Görüşler, Kararlar ve Raporlar. Milli Eğitim Basımevi Ankara. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Sayı:2.
- Şengel, Salim, (2010), Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı:47.
- Tepeli, Y. Kayıkan, B. (2015) “*Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi” “Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt:13, Sayı:3.
- Terzi, S., Şen, İ. K., Solak, (2013) B., *Bologna Sürecinin Muhasebe Eğitime Etkisi: Üniversitelerin İşletme Bölümlerinin Ders Programları Üzerine Bir İnceleme*, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı:59
- Tuzcu, G. (2003), “Lisansüstü Öğretim İçin Yurtdışına Öğrenci Göndermenin Planlanması”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:160.
- Uysal, Şenlik (2013) “Genel Muhasebe” Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Ülkü, S. ve Gökgöz, A. (2013)Lisans ve Ön lisans Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Konusundaki Bilgi Düzeylerinin ve Farkındalıklarının Ölçülmesi: Yalova Örneği, *Mali Çözüm Dergisi*, Mart-Nisan,
- Ünal, Orhan – Doğanay, Murat (2009). “*Lisans Düzeyindeki Muhasebe Eğitiminin Etkinliği: Sayıştay Özelinde Ampirik Bir Çalışma*”, *Sayıştay Dergisi*. Sayı:74-75.
- Yalkın, Yüksel. (2012) Genel Muhasebe İlkeleri ve Uygulamalar. Nobel Yayınları, Ankara,
- Yılmaz, A. (2019), “Türkiye’de Verilen Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarını Karşılama Düzeyi: Akademisyenler Ve Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

Yılmaz, R. (2008), Türkiye’de Lisansüstü Öğrenim için Öğrenci Seçimi: Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsünde Bir Uygulama, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Harekât Araştırması Ana Bilim Dalı, Basılmamış YL Tezi, 134 s, Ankara.

YÖK. (2007). Türkiye’nin yükseköğretim stratejisi. Ankara: T. C. Yükseköğretim Kurulu.

Yörük, S., Dikici, A., ve Uysal, A, (2002) “Bilgi Toplumu ve Türkiye’de Mesleki Eğitim”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt, 12, Sayı 2.